

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1966 YILI GENEL KURUL TOPLANTILARI

Türk Tarih Kurumu Genel Kurulu 1966 yılı Nisan ayının 28 inci Perşembe günü saat 10'da olağanüstü olarak, 30 Nisan 1966 Cumartesi günü de olağan olarak iki toplantı yapmıştır.

OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TOPLANTISI

1965 yılı Genel Kurulu'nun verdiği direktife uyularak üye seçim yönetmeliği Yönetim Kurulunca kurulan özel bir komisyonca yeniden ele alınmış, hazırlanan tasarı tüzükte yapılacak değişiklikle birlikte olağanüstü Genel Kurul'a sunulmuştur.

Genel Kurul'un olağanüstü toplantısı 28 Nisan 1966 Perşembe günü saat onda Kurum merkezinde yapılmış, Başkan Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu oturumu açarak, çoğunluğun bulunduğunu, Genel Kurul'un direktifi üzerine Yönetim Kurulu'nun kurduğu komisyonca hazırlanan tüzük ve üye seçim yönetmeliği tâdil tasarılarının görüşüleceğini söylemiştir. Oturumu idare etmek üzere Ord. Prof. Enver Ziya Karal Başkanlığa, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver ikinci Başkanlığa, Prof. Dr. Bahadır Alkım ve Prof. Tayyib Gökbilgin sekreterliklere seçilmişlerdir.

Başkan Enver Ziya Karal gündeme geçmeden önce Kuzey Afrika gezisi hakkındaki izlenimlerini anlatarak bu ülkelerin Kurumumuzla ilgi kurmak istediklerini, Cezayirlielerin tarihlerini Barbaros'la başlattıklarını söyledi.

Daha sonra gündeme geçilerek Yönetim Kurulu yazısıyle tasarılar okundu. Bazı üyeler tasarıların daha önce kendilerine gönderilmediğini, bu itibarla görüşmelerin yarına kalmasını istediler. Müzakere sonunda toplantının öğleden sonra saat 15'e bırakılması kabul edildi.

Olağanüstü Genel Kurul saat 15'de Başkan Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın başkanlığında ikinci oturumunu yaptı. Tüzük ve yönetmelik tasarıları madde madde görüşülerek aşağıdaki şekilde kabul edildi :

Türk Tarih Kurumu tüzüğünün değişen yedinci maddesi :

"Kurumun aslı üye sayısı kırkbiri geçemez. Boşalan üyelıklar için üye seçim yönetmeliği gereğince yapılacak öneriler Yönetim Kurulu tarafından Genel Kurul'un ilk toplantısına sunulur. Seçimler gizli oyla yapılır. Bir adayın seçilebilmesi için 41 olan aslı üye sayısının yarısından bir fazlası 22 oyu sağlamış olması gerekir."

Türk Tarih Kurumu üye seçim yönetmeliğinin değişen birinci maddesi :

Madde 1 — Türk Tarih Kurumu Anütüzüğü'nün altıncı maddesinde öngörülen ilmi nitelikleri hâiz olup Atatürk ilke ve devrimlerine bağlılığı eserleri ve tutum-

lariyle belli olanlar ve bu bağılıkları ile ilgili olarak Türk Tarih Kurumu tarafından hazırlanmış olan taahhütnameyi imzalayanlar, aşağıda gösterilen yolda Türk Tarih Kurumu'nun asli üyeliğine seçilebilirler:

a) Adayların üyelikleri iki asli üye tarafından Yönetim Kurulu'na önerilir. Adayların Türk Tarih Kurumu'nu ilgilendirebilecek eserlerinden birer nüsha oylanmanın yapılacağı Kol toplantısından en az bir ay önce Ankara'da Kurum kitaplığına, İstanbul'da ilgili Kol'un İstanbul Raportörlüğü'ne, isteyen asli üyelerin inceleyebilmeleri için bırakılır. Genel Müdürlük bunların bir listesini en kısa zamanda her üyeye yazı ile bildirir.

b) Yönetim Kurulu üye adayının Atatürk ilke ve devrimlerine bağlılığını, ilmî yeterliğini ve kısa biyografisini gösteren bir rapor hazırlamalarını öneri sahiplerinden ister.

c) Gelen rapor Yönetim Kurulu'nca incelenerek ilgili Kol'a gönderilir.

ç) Kol'da seçim gizli oyla yapılır. Adayın Kol'a kayıtlı üye sayısının üçte iki oyunu kazanması gerektir.

d) Kol'un seçimle ilgili önerisi raporla birlikte Genel Kurul'a sunulmak üzere Yönetim Kurulu'na gönderilir.

e) Yönetim Kurulu Kol'lardan gelen bu önerilerle raporları Yönetim Kurulu'na verildikleri tarihe göre sıraya koyarak, adaylar hakkında ayrı bir düşüncesi varsa onunla birlikte ilk toplanacak Genel Kurul'a sunar.

f) Üye adayları hakkındaki öneri raporları, Genel Kurul'da ayrı ayrı okunur ve Genel Kurul'ca gerekli görülenler hakkında birer birer görüşme açılır. Bu görüşmeler sırasında yapılacak konuşmalar belgelendirilmesi mümkün olmayan, aleyhte kişisel iddia ve görüşlere yer vermeyen ve doğrudan doğruya Kurumun ilkeleri ve adayın ilmî çalışmaları bakımından durumu aydınlatan nitelikte olmalıdır.

g) Raporların okunması ve konuşmalar bittikten sonra adayların adları ve soyadları çoğaltılmış bir liste halinde toplantıda hazır bulunan üyelere dağıtılır. Oylama, seçilecek üye sayısı kadar adayın adı bırakılmak ve ötekileri çizilmek suretiyle gizli olarak ve mevcut üyelerin adları okundukça oy pusulaları verilmek suretiyle yapılır.

h) Oylar Genel Kurul tarafından görevlendirilecek üç kişilik bir heyetçe Genel Kurul önünde tasnif olunarak bir tutanak yapılır Sonuç Başkanlıkça Kurul'a bildirilir.

i) Bir adayın, üye seçilebilmesi için, Kurum tüzüğünde 41 olan asli üye sayısının yarısından bir fazlası yirmi iki oyu sağlamış olması gerekir.

j) Her ne yolda olursa olsun bir defadan fazla oylama yapılması ve oylama sonucu olumlu çıkmayan bir adayın aradan iki yıl geçmeden tekrar önerilmesi câiz değildir.

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1966 YILI OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu'nun 1966 yılı Olağan Genel Kurul toplantısı 30 Nisan 1966 Cumartesi günü saat 9,30 'da Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki Kurum merkezinde yapıldı.

Saat 9,30'da üyeler Kurumun Kurucusu Aziz Atatürk'ün Anıt-Kabirini ziyaret ederek bir çelenk koydular ve saygı duruşunda bulundular. Anıt-Kabrin şeref defterine Kurum Başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun yazdığı aşağıdaki yazı bütün üyelerce imzalandı :

“Büyük Atatürk, Kurucusu ve koruyucusu olduğun Türk Tarih Kurumu'nun üyeleri bizler, ülküne, ilkelerine ve devrimlerine inancımızı mânevî huzurunda tekrarlamaya, seni hayranlıkla, sevgilerle anmaya geldik.”

Atatürk'ten sonra devrim şehitlerinin mezarları da ziyaret edilerek bir buket kondu.

Saat 10,30'da Kurum merkezine dönen üyeler, aynı saatte Genel Kurul toplantısına katıldılar.

Başkan Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu oturumu açtı, çoğunluğun bulunduğunu söyleyerek :

“Yönetim Kuruluna gösterilen ilgiye şahsen ve arkadaşlarım adına şükranlarımı sunarım. Bu ilgiden mânevî hız aldık. Üyelerimizden Sayın Prof. Fuat Köprülü bir kaza geçirmişlerdir, geçmiş olsun deriz. Sayın Prof. Hâmit Ongunsu'un rahatsızlığı için de geçmiş olsun deriz. Sayın Ali Canip Yöntem de Kanunî semineri için bize çok içten bir mektup gönderdiler. Gözleri görmüyormuş. Bu arkadaşlarımıza şifa dileyen birer telgraf çekelim ; ayrıca Prof. Fuat Köprülü'ye seçeceğimiz bir heyet Genel Kurul'un selâm ve sevgilerini götürsün. Binamıza son baharda taşınmayı ümit ediyoruz. 1967'de kongre yapılması için de bir önerimiz var. Hepinize saygı ve sevgilerimizi sunarız.” dedi.

Daha sonra Genel Kurul Başkanlık Divanı'nın seçimine geçilerek Başkanlığa Ord. Prof. Enver Ziya Karal, ikinci Başkanlığa Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Sekreterliklere Prof. Dr. Bahadır Alkım ve Prof. Dr. Adnan Erzi seçildiler.

Gündem gereğince Genel Müdür Uluğ İğdemir Türk Tarih Kurumu Yönetim Kurulu ile Basımevi Yönetim Kurulu'nun 1965 çalışma yılı raporlarını ve Denetleme Kurulu raporunu okudu.

Başkan rapor hakkında söz isteyenlere söz verdi.

İlk sözü alan Bay Tahsin Öz, Kanunî'nin 400'üncü ölüm yıldönümü dolayısıyla yayınlanması düşünülen Hünername'nin birinci cildinin çok önemli olduğunu, ancak bunların müzeden çıkarılmasının doğru olamayacağını söyledi.

Bundan sonra Kanunî semineri ve töreni üzerinde müzakereler yapıldı. Genel Müdür gerekli açıklamalarda bulunduktan sonra Komitece hazırlanan raporun bütün üyelere gönderilerek mütalâalarının alınmasına karar verildi.

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in arşivini Kuruma bağışlaması memnurluk ve teşekkürle karşılandı.

Daha sonra söz alan Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Kitaplık Komisyonu yetkilerinin arttırılmasını, bunun için bir yönetmelik hazırlanmasını istedi. Bu öneri üzerine yapılan müzakereler sonunda Kitaplık Komisyonunun yetki ve görevleri hakkında hazırlayacağı bir yönetmeliğin gelecek Genel Kurula getirilmesi karara bağlandı.

Prof. Dr. Halil Demircioğlu kazılarımızın önemini ve alınan sonuçların memnurluk verici olduğunu belirterek tebrik ve teşekkürlerini sunduğunu söyledi.

Raporlar üzerinde başka söz alan olmadığından Başkan raporları oya koydu. Oybirliği ile kabul edilerek Yönetim Kurulları 1965 işlemlerinden dolayı aklандılar.

Başkan Genel Kurula katılan üyelere tercüman olacağını belirterek : "Yüksek heyetiniz adına Yönetim Kurulu'na teşekkür ederim. Rapor büyük çalışmaları ve Yönetim Kurulu'nun başarılarını ortaya koyan bir belgedir. Kendilerine, Genel Müdürümüze şükranlarımızı sunarız" dedi.

Gündemin 6 ncı maddesi gereğince; 1966 bütçe tasarısını incelemek üzere Prof. Dr. Halil Demircioğlu, Bayan Fakihe Öymen ve Prof. Dr. Hâmit Sadi Selen bütçe komisyonuna seçildiler.

Gündemin 7 inci maddesine göre gizli oyla Yönetim Kurulu seçimi yapıldı. Oya 25 üye katıldı. Oyların ayırımı sonunda Yönetim Kurulu'na aldıkları oy sırasıyla Prof. Dr. Âfet İnan, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Prof. Dr. Tahsin Özgüç, Ord. Prof. Enver Ziya Karal ve Prof. Dr. Cemal Tukin, Yedek üyeliklere de Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Prof. Dr. Şinasi Altundağ ve Prof. Dr. Afif Erzen seçildiler.

Denetleme Kuruluna Dr. Hâmit Koşay, Bayan Fakihe Öymen ve Prof. Dr. Hâmit Sadi Selen,

Hâsiyet Divanına Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Ord. Prof. Hâmit Ongunsu, Bay Tahsin Öz, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver.

Basimevi Yönetim Kuruluna Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Prof. Dr. Tahsin Özgüç ve Prof. Abdülkadir İnan,

Kitaplık Komisyonuna Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Dr. Hâmit Koşay ve Prof. Dr. Adnan Erzi seçildiler.

Başkan öğleden sonra saat 15,30'da toplanılmak üzere oturuma son verdi.

Genel Kurul 30 Nisan 1966 Cumartesi günü öğleden sonra saat 15,30'da Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın başkanlığında ikinci oturumunu yaptı.

Başkan 1966 bütçesi hakkında komisyon raporunun okunacağını söyledi. Komisyon raporuyla 1966 bütçesinin gelir ve giderleri madde madde okundu ve Kurumun 1966 bütçesi 3.240.250 lira gelir ve 3.239.451 lira gider olarak oybirliğiyle kabul edildi.

Daha sonra Yönetim Kurulu ve Kolların önerileri müzakere edilerek şunlara karar verildi :

1 — Kurumun eski fotoğrafçısı rahmetli Dursun Cankut'un Kuruma olan 800 lira borcunun silinmesine.

2 — Sinan eserlerinin rölövelerini hazırlamış olan rahmetli Yüksek Mimar Ali Saim Ülgen'in avans borcu olan 1400 liranın son verdiği rölövelerin fiyat farkı kabul edilerek mahsubunun yapılmasına.

3 — VII. Türk Tarih Kongresinin 1967 yılı sonbaharında Ankara'da toplanmasına.

4 — Kurumun yeni binasında, binanın üslubuna uygun mobilya yapılacağından halen kullanılmakta olan eşyadan bir kısmının Türk Devrim Enstitüsüne, bir kısmının Alacahöyük ilkokuluna ve kazı heyetlerine verilmesine.

5 — Kurumumuzun üye bulunduğu Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Kurumuyla münasebetlerimizi düzenlemek ve memleketimizdeki Balkan Araştırmalarını geliştirmek amacıyla seçilen 6 kişilik komisyonun birkaç üye ile takviyesi ve Balkan Araştırmaları için Kurumumuzda bir merkez kurulması hakkındaki Yönetim Kurulu teklifi kabul edilerek Komisyona Prof. Dr. Halil Demircioğlu, Prof.

Dr. Afif Erzen ve Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal'ın da katılmasına, teşkilât için Yönetim Kuruluna yetki verilmesine.

6 — Atatürk'le ilgili yayınları düzenlemek ve yayın kararlarını vermek üzere kurulan komiteye Ord. Prof. Enver Ziya Karal ile Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal'ında katılmasına.

7 — 21-27 Ağustos 1966 tarihleri arasında Prag'da toplanacak olan Milletlerarası VII. Prehistorik ve Protohistorik Bilimler Kongresine Kurumumuz adına üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün katılmasına.

8 — İtalya hükümetinin dâvetlisi olarak İtalya'ya giderek Roma, Floransa ve Napoli'de incelemeler yapacak olan üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın yol masrafinin Kurumca ödenmesine.

9 — 26 Ağustos-1 Eylül 1966 tarihleri arasında Sofya'da toplanacak olan Milletlerarası I. Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Kongresine Kurum adına üyelerimizden Dr. Hâmit Koşay, Prof. Dr. Halil Demircioğlu, Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal ve Prof. Dr. Halil İnalçık'ın katılmasına.

10 — 10-15 Ekim 1966 tarihleri arasında Fransa'nın Renne şehrinde toplanacak olan "Mukayeseli Müesseseler Tarihi Kongresi"ne Kurum adına üyelerimizden Prof. Tayyib Gökbilgin'in katılmasına.

11 — Bu yıl yapacakları ilmi araştırmalar için üyelerimizden Prof. Dr. Şinasi Altundağ, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver ve Ord. Prof. Enver Ziya Karal'a 1500 zer lira yardım yapılmasına.

12 — Yeni Arşiv Kanunu tasarısının Yönetim Kurulunca incelenerek gerekirse üyelerin fikirlerinin alınması ve hattâ Genel Kurul'un toplantıya çağırılabilmesi için Yönetim Kurulu'na yetki verilmesine.

13 — Seçim Yönetmeliğinin tekrar gözden geçirilmesi için Yönetim Kurulu'na yetki verilmesine.

TÜRK TARİH KURUMU YÖNETİM KURULU'NUN 1965 ÇALIŞMA YILI RAPORU

Genel Kurul'un Sayın Üyeleri,
Yönetim Kurulu'nuzun 1965 Çalışma yılı raporunu yüksek katınıza sunuyoruz :

BÜTÇE DURUMU

Kurumumuzun 1965 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir :

A. GELİRLER

Bölüm	Gelirin çeşidi	Bütçeye konan		Sağlanan	
		Lira	K.	Lira	K.
I	Kurum Artırımından	850.000	—	1.070.000	—
II	Hükümet yardımı	200.000	—	180.000	—
III	Atatürk tesisi geliri	1.800.000	—	1.804.693,40	
IV	Üye aidatı	300	—	280	—
V	Yayın gelirleri	120.000	—	153.051,75	
VI	Basımevi geliri	400.000	—	405.936,83	
VII	Türlü gelirler	93.000	—	46.794,66	
TOPLAM		3.463.300	—	3.660.756,64	

B. GİDERLER

Bölüm	Giderlerin çeşidi	Bütçeye Konan	Harcanan
		Lira K.	Lira Kr.
I	Görevli giderleri	588.250 —	536.869,43
II	İdari giderler	40.000 —	36.900,70
III	Bilimsel giderler	675.000 —	643.607,62
IV	Yatırımlar ve yatırımlarla ilgili giderler	1.986.000 —	2.286.147,92
V	Yayın zararları	170.001 —	164.625,27
TOPLAM		3.459.251 —	3.668.150,94

Bu tablolarda görüldüğü üzere, Kurumumuzun 1965 gelirlerinde bütçeye oranla bir fazlalık görülmekte ise de, bu fazlalık gerçek gelirlerde bir artıştan ileri gelmeyip giderlerimizi karşılamak için İş Bankası hisse senetlerimiz mukabilinde Vakıflar Bankasından aldığımız kısa vadeli borcun Kurum arttırımı bölümüne gelir kaydedilmesinden başka bir şey değildir.

Bu yılki giderlerimiz ise bütçeye konmuş olandan 208.899 lira 94 kuruş fazladır. Bu fazlalığın tümü bina inşaatına harcanmıştır. Gider bütçemizin öteki bölümlerindeki harcamalarımız bütçeye konmuş olandan azdır.

YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayımlanmıştır :

1. FEVZİYE ABDULLAH TANSEL : *Žiya Gökalt Külliyyatı II, Limni ve Malta Mektupları*.
2. GEORGE E. BEAN : *Side Kitabeleri* (Türkçe ve İngilizce).
3. TAHSİN ÖZGÜÇ : *Altıntepe'de Urartu Mimarlık Eserleri ve Duvar Resimleri* (Türkçe ve İngilizce).
4. M. ÇIĞ ve H. KIZILYAY : *Yeni Sumer Çağına Ait Nippur Hukuki ve İdari Belgeleri - I* (Türkçe ve Almanca).
5. TAHSİN ÖZ : *İstanbul Camileri II. cilt*.
6. *Edirne* (Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı).
7. REŞİD RAHMETİ ARAT : *Eski Türk Şiiri*.
8. İBRAHİM ARTUK : *Denizbacı Definesi*.
9. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI : *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*.
10. *Belgeler*, I. cilt 2. Sayı.
11. *Bellekten* sayı: 114 - 117.

Şu eserlerin basımı bitmek üzeredir :

1. SEMRA ÖGEL : *Anadolu Selçuklularında Taş Tezyinatı*.
2. MAZHAR MÜFİD KANSU : *Erzurum'dan ölümlüne kadar Atatürk'le beraber*.

Bu yıl şu eserlerin basımına başlanmıştır :

1. SABAHAT ATLAN : *Side'nin V ve IV üncü asırda bastırıldığı gümüş sikkeler*.
2. FARUK SUMER : *Karakoyunlular*.
3. *Prof. Necati Lugal Armağan Kitabı*.
4. *Prof. Abdülkadir İnan'ın Bilimsel Yazıları*.

5. AYDIN SAYILI: *Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik Astronomi ve Tıp.*
6. *Namık Kemal'in Mektupları.*
7. *Belgeler II.* cilt Sayı: 3 - 4.

Bunlardan başka şu eserin Kurum yayınları arasında basılmasına karar verilmiştir.

1. E. ROSENBAUM: *Batı Kilikya Sahil Şehirleri Hakkında bir Araştırma.* (İngilizce)

MİLLETLERARASI KONGRELER

29 Ağustos - 5 Eylül 1965 tarihleri arasında Viyana'da toplanan Milletlerarası XII. Tarihi İlimler Kongresi'ne 12 üyemizin katılması Genel Kurul'ca uygun görülmüş ise de, bunlardan üçü mazeretleri dolayısıyla gidememişler, diğer dokuz üyemizden biri yolluğunu İstanbul Üniversitesinden, sekizi de Kurumumuzdan almak suretiyle kongreye katılmışlardır.

Kongreye Türkiye Millî Komitesi adına — 1. Seksiyonun birinci maddesini teşkil eden "Acculturation" ile ilgili olarak — Ord. Prof. Enver Ziya Karal tarafından hazırlanan "Orient et Occident après l'Apparition de l'Islam" konulu bir rapor sunulmuştur. Üyelerimiz konuşmalar sırasında rapor hakkında aydınlatıcı bilgiler vermişler ve başka konularda da esaslî müdahaleler yapmışlardır.

KONFERANSLAR

Atatürk Yıllık Konferanslarımızdan IV. seriye bu yıl 13 konferansla ve 3 aralık cuma günü başlanmıştır. Her onbeş günde bir verilmekte olan bu konferanslar 10 haziran 1966 cuma günü sona ermiş bulunacaktır. Konferansların listesi aşağıda sunulmuştur :

3 ARALIK	1965 CUMA	Prof. Dr. Tahsin Özgüç: <i>Altın-tepe Keşiflerinin Işığında Urartu Sanatında Resim.</i>
17 ARALIK	1965 CUMA	Dr. E. Rosenbaum, F. S. A.: <i>Batı Kilikya Sahillerinde Roma Devri Şehirleri (Roman Cities on the Coast of Western Cilicia).</i>
7 OCAK	1966 CUMA	Prof. Nusret Hızır: <i>Mantiğın Tarihi Üzerine.</i>
21 OCAK	1966 CUMA	Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver: <i>Yazma Kitaplarımızda önemli Çiçek ve Bukeller.</i>
4 ŞUBAT	1966 CUMA	Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu: <i>Bitinya'da Prehistorya Araştırmaları.</i>
4 MART	1966 CUMA	Prof. Dr. Semavi Eyice: <i>Eski harita, Panorama ve fotoğraflarda İstanbul.</i>
18 MART	1966 CUMA	Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal: <i>Çandarlı ve İldır Kazıları.</i>
8 NİSAN	1966 CUMA	Prof. Dr. Füzûzan Kınal: <i>Gelidonia İngotları.</i>
15 NİSAN	1966 CUMA	Tahsin Öz: <i>Türk Topçuluğu ve Fatih Tophanesi.</i>
29 NİSAN	1966 CUMA	Ord. Prof. Enver Ziya Karal: <i>Osmanlı İmparatorluğunda ve Japonya'da Modernleşme Hareketlerinin Mukayesesi.</i>
13 MAYIS	1966 CUMA	Prof. Dr. Nimet Özgüç: <i>Acemhöyük Kazıları.</i>
26 MAYIS	1966 CUMA	Prof. Dr. Afif Erzen: <i>Van Bölgesinde Çavuştepe Kazısı.</i>

10 HAZİRAN 1966 CUMA Michael E. R. Gough, M. A. F. S. A. :
*Etrüsk halkı ve menşeleri (The Etruscan People and its
Origins)*.

Bundan başka Kurumumuzda 18 mayıs 1965 salı günü New York Üniversitesi Arkeoloji Profesörü Kenan Erım "Afrodisias kazıları" hakkında, 12 kasım 1965 cuma günü Pakistanlı Arkeolog Şemseddin Ahmed "Doğu Pakistan İslâm Mimarisinin Anahatları" konusunda birer konferans vermişlerdir.

BAY RENÉ MASSİGLİ'NİN KİTABI İÇİN DÜZENLENEN KOLLOKİUM

Fransa Büyük Elçiliği'nin misafiri olarak Ankara'ya gelmiş bulunan Fransa'nın eski Ankara Büyük Elçisi ve Eski Dışişleri Bakanı René Massigli'nin yayımladığı "La Turquie devant la Guerre, Mission à Ankara 1939 - 1940" adlı eseri hakkında, kendi arzuları üzerine, 5 mayıs 1965 çarşamba günü Kurumumuzda bir Kollokium düzenlenmiştir.

Kollokiumu Başkanımız Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu açmış, ilk sözü alan Sayın Yazar eserinin konusunu açıklayarak 1939 - 1940 yıllarındaki Türk - Fransız münasebetlerinden ve Hatay meselesinden bahsetmiştir.

M. Massigli'den sonra Sayın İsmet İnönü konuşmuş ve Türkiye politikasının 1918'den bu yana geniş bir izahını yaparak bâzı konuları açıklamış ve eseri hayranlıkla okuduğunu söylemiştir.

Kollokium hakkında geniş bilgi 115 sayılı Belleten'in Haberler bölümünde verilmiş ve ayrıca banda alınmıştır.

AYLIK TOPLANTILAR

Her ayın ilk pazartesi günleri yapılmakta olan aylık toplantılarımız, bu yıl da devam etmiş ve arkadaşlarımız çok önemli konuları aralarında konuşma fırsatını bulmuşlardır. Yapılan konuşmaların konuları şunlardır :

Ekim 1965'de Ord. Prof. Enver Ziya Karal: "Amerika'nın Büyük Sorunları".

Kasım 1965'de Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal: "Viyana'da Toplanan Milletlerarası Tarihî İlimler Kongresi".

Aralık 1965'de Prof. Halil İnalçık: "Güney Doğu Avrupa İncelemeleri Milletlerarası Kurumunun çalışmaları".

Ocak 1966'da Dr. Hâmit Koşay: "Amerika'da Smithsonian Enstitüsünün 200 üncü Kuruluş Yıldönümü Töreni".

Mart 1966'da Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal "Atatürk'ü Anlamak".

KURUM'DA 30 YILINI DOLDURAN ÜYELERİMİZE MADALYA VERİLDİ

Başka bilim kurumlarında olduğu gibi, Kurumumuzun da bâzı önemli yıldönümlerini törenlerle kutlamayı bir gelenek haline getirmesini uygun bulan Yönetim Kurulu'nuz Kurum'da 30 yılını dolduran üyelerimize törenle birer hâtırâ madalyası verilmesini kararlaştırmış ve Basımevimizde hazırlanan bu madalyalar malûmunuz

olduğu üzere geçen Genel Kurul'da üyelerimize törenle verilmiştir. 1965 yılında madalya alan üyelerimiz kayıt sırasıyla şunlardır :

Prof. Dr. Âfet İnan, Reşit Saffet Atabinen (ailesine verilmiştir), Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Dr. Hâmit Koşay, Hasan Cemil Çambel, Ord. Prof. Dr. Fuat Köprülü, Ord. Prof. Hâmit Ongunsu, Ord. Prof. Hikmet Bayur, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu.

Hâtrâ madalyalarını önümüzdeki yıllarda da sıraları geldikçe üyelerimize sunmak kararındayız.

MİLLETLERARASI GÜNEY - DOĞU AVRUPA ARAŞTIRMALARI KURUMU ÜYELİĞİ

1965 Genel Kurulumuzun verdiği karara uyularak Osmanlı Tarihi araştırmaları bakımından büyük önem taşıyan "Milletlerarası Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları" kurumuna Türkiye'yi temsil etmek üzere Kurumumuz aslî üye olmuştur. Kurumumuzun üye olma kararını 11 - 13 mayıs 1965'de Saraybosna'da yapılan Genel Kurul toplantısına üyelerimizden Prof. Dr. Halil İnalçık götürmüş ve karar Genel Kurulca alkışlarla karşılanmıştır. Kurum'un 23 - 30 ağustos 1966 tarihleri arasında Sofya'da yapacağı kongreye büyük bir ekiple katılmamız için Genel Kurulca seçilmiş olan komite gerekli hazırlıkları yapmaktadır. Kongreye sunulmak üzere Osmanlı Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tairhi ve Türk Dili'nin Balkan dillerine yaptığı etki hakkında üç esas rapor hazırlanmıştır. Ayrıca kongreye memleketimizden otuzaya yakın bilim adamı çeşitli konularda hazırlayacakları bildirilerle katılmak suretiyle gereği gibi temsil edilmemiz sağlanacaktır.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN'IN 400 ÜNCÜ ÖLÜM YILDÖNÜMÜ

Yönetim Kurulunuz büyük Türk Hükümdarı Kanunî Sultan Süleyman'ın 400 üncü ölüm yıldönümü dolayısıyla bilimsel yolda çalışmalar yapılmasını uygun bulmuş ve biri İstanbul'da, ötekisi Ankara'da olmak üzere Yeni Çağ Kolu üyelerinden kurulu birer komisyonu tasarılar hazırlamak üzere görevlendirmiştir. Komisyonların hazırladıkları raporlar Yönetim Kurulunda görüşülerek yapılacak çalışmalar bir ön plâna bağlanmıştır. Buna göre :

a) 1966 Eylülünün başında İstanbul'da Edebiyat Fakültesinde bir hafta sürecek bir Kanunî Semineri düzenlenecek ve Seminerde Kurum üyeleriyle üyeler dışındaki bilim adamları Kanunî devrini çeşitli yönlerden inceleyen bildiriler sunacaklardır.

b) Kanunî devri hakkında bir Armağan kitap yayınlanacak, bu kitapta bu devrin siyaset, askerlik, sanat, mimarî, bilim, hukuk, iktisat ve toplum sorunları, Batı ile olan ilişkiler ve karşılıklı etkiler tenkidî bir görüşle incelenecektir.

c) Anma töreni ve seminer dolayısıyla İstanbul'da çeşitli sergiler düzenlenecektir.

ç) Kanunî devri kaynaklarının yayınlanmasına başlanacak ve bu arada Hüner-nâme ile Apponyi'nin Kanunî'nin Avrupa seferleri için en önemli bibliyografik kaynak olan eserinin tıpkı basımları yapılacaktır.

d) PTT idaresi bu münasebetle dört pulluk bir Kanunî serisi çıkarmayı kabul etmiştir.

İLMÎ ARAŞTIRMALARA YARDIM

Bu yıl üyelerimizden bir çoğu Viyana Tarih İlimler Kongresine katılmış olduklarından ilmi araştırma yardımı istememişler, yalnız Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Anadolu'da yaptığı araştırmaları için 894 lira 45 kuruş ilmi araştırma yardımı almıştır.

ATATÜRK ARŞİVİ

Atatürk ve devrine ait bir çok belgelerin çeşitli kurullarda, depolarda ve kişilerin ellerinde dağınık bir halde bulunması, Atatürk hakkında yapılacak araştırmaları güçleştirmekte idi. Yönetim Kurulunuz Atatürk'e ait kitapların, hâtıraların ve belgelerin bir "Atatürk Arşivi" kurularak bu arşivde toplanmasını Millî Eğitim Bakanlığından rica etmiş, Bakanlık bu ricamızı olumlu karşılıyarak Kurumumuzla işbirliği yapmak suretiyle Anıt Kabir'de böyle bir arşivin kurulması için teşebbüse geçmiş bulunmaktadır.

ORD. PROF. DR. SÜHEYL ÜNVER ARŞİVİ

Üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, uzun yıllardan beri büyük emek ve titizlikle meydana getirdiği arşivini, Tıp Tarihi kısmı dışında, Kurumumuza armağan etmeyi teklif etmiş ve bu teklif memnunlukla kabul edilerek arşivin İstanbul'da tasnifine başlanmıştır. Bu arşiv yeni binamızda ayrı bir köşede muhafaza edilecektir. Arkadaşımıza Kurumumuzun şükranlarını sunmayı bir ödev sayıyoruz.

KOL ÇALIŞMALARI

Kollar Yönetmelik gereğince toplantılarını yapmışlar, gerek Yönetim Kurulundan gönderilen, gerekse üyelerce önerilen konuları inceliyerek kararlara bağlamışlardır.

KURUM BİNASI

Kurum binasının yapımı program gereğince devam etmektedir. Isıtma, havalandırma, klima, elektrik tesisleri ve asansörler bitmiş, kitap deposunun çelik konstrüksiyonu yapılmış ve camlar takılmış tesviye betonları ve sıvaları tamamlanmıştır. Bu yıl badana ve boyalarla, mermer döşemeler, ahşap kısımlar, fayanslar ve mobilyalar yapılacak, Ekim 1966 sonunda yeni binamıza taşınmış bulunacağız. Bu yılın masrafları yaklaşık olarak 1.500.000 lira civarında olacaktır.

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONUNDAKİ
ÇALIŞMALARIMIZ

Unesco Türkiye Millî Komisyonunda Kurumumuzu temsil etmekte olan Başkanımız Prof. Dr. Âfet İnan'ın 1965 yılı çalışmaları hakkında bize verdiği raporun özeti şudur :

Arkadaşımız Komisyonun Yozgat'ta düzenlediği kültür haftasında 20 Nisan 1965'de "Türk İnkılabları" konusunda, Balıkesir ve Aydın Kültür haftasında II.

Haziran 1965'de Aydın'da "Yeni Tarih Anlayışı ve Medeniyet Tarihi" konusunda, Uşak - Kütahya kültür haftasında Şubat 1966'da "Kurtuluş Savaşı" konusunda birer konferans vermiştir. Arkadaşımız Komisyonun Haziran 1965 toplantısında yeniden iki yıl için Yönetim Kuruluna seçilmiştir.

KİTAPLIK

Kurumumuz kitaplığının 1965 çalışmalarını şöylece özetleyebiliriz :

Yıl içinde 156'sı satın alınmak, 1035'i armağan ve değiştirme yoluyla kitaplığımıza 1191 cilt kitap girmiş, bunların kayıtları ve fişleri tamamlanarak okuyucuların faydalanmalarına sunulmuştur.

Yine yıl içinde 241'i satın alınmak, 825'i armağan ve değiştirme yoluyla 1076 süreli yayın, 2307 günlük gazete gelmiştir. Ayrıca 2 mikrofilm ve bir yazma hâtıra satın alınmıştır.

Dış ülkelerdeki Üniversite, Akademi ve bilim kurumlarıyla yapmakta olduğumuz kitap değiştirme işi bu yıl da gelişme göstermiş ve bunların sayısı 215'e yükselmiştir.

Yeniden düzenlenmekte olan konu kataloğumuz üzerindeki çalışmalara bu yıl da devam edilmiştir. Amerikan kitaplıklarının çoğunda uygulanan metotla Alman kitaplıklarının çoğunlukla uyguladıkları metotun karışımından meydana gelen ve kitaplığımızın özelliği gözönünde bulundurularak düzenlenen bu yeni kataloğu kısa bir süre içinde bitirmeye çalışmaktayız.

Yıl içinde gazete, dergi ve kitap olmak üzere 340 eser ciltlenmiştir.

1965 yılı sonunda kitaplığımızdaki kitapların sayısı - süreli yayınlar, mikro-filmler, fotokopiler ve yazmalar dışında- 45.526'ya yükselmiştir.

KAZILAR

Bu yıl Eski Çağ Kolunun verdiği kararlara uyularak Trakya ve Marmara bölgesinde Tarih Öncesi araştırmaları yapıldığı gibi, Alcahöyük, Kültepe, Altintepe, Konya Karahöyüğü, Van, İslâhiye bölgeleriyle Side, Çandarlı ve Ildır'da kazılara ve Karatepe'de onarım işlerine devam edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı bu yıl da kazılarımıza para ve uzman vermek suretiyle yardım etmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın kazılarımıza karşı gösterdiği yakın ilgi ve yardımı burada şükranla anarız.

Bu yıl yapılan kazı ve araştırmalar hakkında kazı direktörlerinden aldığımız kısa raporları olduğu gibi sunuyoruz.

1 — Marmara ve Trakya Bölgesi Tarih öncesi Araştırmaları :

Türk Tarih Kurumu adına 1965 yaz mevsiminde Küçükçekmece Yarımburgaz mağarasındaki kazılara heyet başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Prof. Dr. Kılıç Kökten ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Necati Dolunay iştirak etmişlerdir. Mağara çalışmalarına bu yıl da Millî Eğitim Bakanlığı Müzeler Genel Müdürlüğü de katılmıştır. Mağaranın alt ve üst galerilerinde geçen yıl yapılan parselleme plânı içinde sistemli bir şekilde kazılar yapılmıştır. Zengin kalkeritlik malzeme ve üst galeride 11, 12, 28, 29, 44, 45 numaralı parseller incelenmiş ve 29 - 45 parsellerde mağaranın ana tabanına inilmiştir. Kesit bugünkü seviyeden itibaren 4.80 metreyi göstermiştir. Kesit kabataslak şöyledir: Gübre tabakası 0,30 Bizans

keramiği seviyesi 0,45 kalkolitik keramik seviyesi 2 metre, Paleolitik belgeler saklıyan sarımsıtrak, killi kum tabakası ve kaya taban. Kalkolitik yerleşme tabakasından bu yerleşme devresinde bezekli keramik ve cilâli balta yanında bol sayıda eldeğirmen taşları da çıkarılmıştır. Üst galerinin paleolitik seviyesinden aletlerle birlikte bir fosil mağara ayısı kemiği de elde edilmiştir. Mağaranın alt galerisinde 16, 31, 32, 33 numaralı parsellerde kazılar yapıldı. 16. parselde 3.70 metrede kaya tabana ulaşıldı. Alt galerideki araştırmalar da geçen yıldaki buluşlar niteliğinde oldu. Çoklukla mağara ayısına ait fosiller ve musteriye endüstri. Bu endüstri üst ve alt musteriye karakterini taşımaktadır. Önümüzdeki yıllarda her iki galerideki kazılara devam edilecektir.

1965 yaz mevsiminde Kansu tarafından ayrıca Bitinya'da da Prehistorik antropoloji ve yerleşme tarihi bakımından araştırmalar yapılmıştır. Bu suretle Tuzla'da Tuzla İlkokulu bahçesinde ve yakındaki Kale kapısı mevkiindeki Bostanda sondajlar yapılmış yaklaşık olarak 100 metre kareyi kapladığı anlaşılan midye kabuklu düz bir yerleşme yerinin kalkolitik keramik ve kültür eşyasını sakladığı tesbit edilmiştir. Elde edilen piyesler Pendik ve Fikirtepe belgeleri ile benzer karakterdedirler.

İzmit körfezi ile İznik gölü çevresinde ve Bursa dolaylarında aynı amaçla istikşafalarda bulunulmuştur. İznik gölünün kuzey çevresindeki bazı höyükler 1948 yılında Prof. Dr. Kılıç Kökten tarafından tesbit edilmişti. 1965 yılı istikşaflarımızda gölün kuzey ve güney çevresi ve Mekece yönünde gerçekten zengin prehistorik ve protohistorik yerleşme yerleri olan höyüklerin düzeylerinden (Tepecik, Öyücek, Mekece..) kalkolitik ve preklasik Lidya (erken Tunc İ. Ö. 1000) keramikleri, grafitili (muhtemelen geç kalkolitik) keramikler ve diğer kültür eşyası elde edilmiştir.

Gölün güney kıyısında da Sölöz köyü civarında da kalkolitik piyesler elde edilmiştir.

Bitinya istikşafaları Yalova, Gemlik ve Bursa dolaylarını da kapsamıştır. Bu araştırmalar etraflı bir şekilde Tarih Kurumu'nun 1965 - 1966 yıllık konferanslarında (IV. seri) "Bitinya'da Prehistorya Araştırmaları" konferansımıza da konu teşkil etmiştir.

ORD. PROF. DR. ŞEVKET AZİZ KANSU

2 — Alaca - Höyük Kazısı :

Alaca Höyük 1965 mevsimi kazısına Dr. H. Z. Koşay idaresinde, Arkeolog Ahmet Ünal, Desinatör Abdullah Çizgen, Muhasip Osman Tot, Mustahzır Süleyman Yalçın'ın iştirakiyle devam edilmiştir.

Çalışmalar, daha ziyade Eski Hitit katları ile büyük mâbet kuzeyine teşmil edilmiştir.

Höyüğün ziyaretçiler tarafından rahat ve anlaşılır tarzda gezilebilmesi için tanzim yapılmış, Çorum Bayındırlık Müdürlüğü yardımları ile gerekli yerlere levhalar konmuştur.

1966 yılında münferit kazı alanlarının birleştirilmesi ve Höyük Kuzeyinde Frig katları ile bulunması muhtemel Hitit idare merkezinin açılması zaruridir.

Kamulaştırılan sahalarda da tel örgülerin uzatılması gerekmektedir. Alaca kazı heyeti, bir topografla takviye edilmek şartıyla Kuşsaray (Çorum) nekropolünde de kısa süreli bir sondaj yapabilir.

DR. H. KOŞAY

3 — *Karahöyük Kazısı* :

Türk Tarih Kurumu ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi ve Milli Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yapılmakta olan Konya Karahöyük kazısına 1965 yılında da devam edilmiştir. Kazı 31.7.1965 tarihinde başlamış ve 26.9.1965 tarihinde sona ermiştir.

Başkanlığım altındaki kazı heyetine Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Hititoloji Asistanı Yaşar Coşkun ile aynı Fakülte öğrencilerinden Belkis Talu, Nafiz Aydın, müstahzır Osman Karakaya ve Müzeler Genel Müdürlüğünden fotoğrafçı Selâhattin Öztartan katılmışlardır.

1965 yılında Karahöyük'deki çalışmalar stratigrafik araştırmalara tahsis edilmiştir. Höyük dışında Kuzeyde 1964 yılında açtığımız bir deneme kuyusunda 11,75 metre derinlikte ana toprak tesbit edilmiştir. Höyükte C çukurunda 1964 yılında 17. kata kadar inilmişti. Bu yıl aynı çukurda dar bir sahada 10 kat daha kazılarak 27. kata kadar inilmiş ve 27. katın altında 1,5 metre kalınlığındaki bir mil tabakasından sonra 29. 10 merte derinlikte ana toprak bulunmuştur. 18 - 27. katlarda mimarî bakımından daha üstteki katlara nazaran herhangi bir değişiklik göze çarpmamaktadır. Truva'nın I. katının orta ve son safhalarında görülen ve Blegen'in "Erken Ege Seramiği" diye adlandırdığı seramik nevinin Karahöyük'te 12. - 17. katlarda bol miktarda bulunduğunu 1964 kazı yılına ait kısa ön raporumuzda bildirmiştik. Aynı seramik nevi daha derin tabakalarda da devam etmekte ve gittikçe azalarak 22. katta kesilmektedir. Yine daha ziyade Truva'nın I. tabakasından tanınan kurs biçiminde yassı ve üzerlerinde ensize olarak süsler gösteren ve 1964 yılında daha üst katlarda güzel örnekler vermiş olan kapak parçalarına 18. kattan itibaren derine inildikçe daha arkaik örnekler halinde rastlanmıştır. Evvelce bulunmuş olan sap kulplu örnekler ilâve olarak 22. katta bulunan çatı biçiminde kulplar gösteren iki kapak dikkate değer buluntulardır. Karahöyüğün en derin katlarının karakteristik malzemesini emzik kulplu ve ekserisi kırmızı renkte olan testicikler vermiştir. Bunlar arasında 25. katta bulunan ve deve tüyü renginde bir zemin üzerine kahverengi boyalı geometrik nakışlar gösteren bir testicik "Intermediate" diye vasıflandırılan boyalı kapların Anadolu'da çok eski bir geleneğe sahip olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Derin tabakalarda sandık ve küp mezarlara da rastlanmıştır. Bunlardan 23. katta bulunan kerpiç duvarlı sandık mezar ile 24. katta bulunan iri ve monolit halindeki taş bloklarından yapılmış ve üzeri taşla örtülmüş sandık mezar bilhassa dikkati çekmektedir. Sonuncu mezarda hediye olarak çok küçük madeni pullardan ibaret bir kolyenin kalıntılarında başka kulp emzikli kırmızı bir testicik ile siyah renkli bir testicik meydana çıkarılmıştır.

27. katta bulunan mezar küplerinden birinin fragmanları üzerinde yüz vazolarını hatırlatan bir örnek ile diğer bir mezar küpüne ait bir parça üzerinde kabartma halinde, stilize edilmiş karşılıklı iki dağ keçisi tasviri görünmektedir. Sonuncu eser benim bilgime göre antitetik hayvan tasvirleri konusunda Anadolu'dan bilinen en eski ve müstesna değerinde bir buluntudur. Orta bronz çağından itibaren mühürler üzerinde görülen bu gibi tasvirlerin ne kadar geriye gittiğini ve bu konuda Anadolu'nun oynadığı rolü göstermesi bakımından çok önemlidir.

Derin katlarda ayrıca siyah zemin üzerine ensize geometrik süsleri beyaz boya ile doldurulmuş seramik parçalarına da rastlanmıştır.

C çukurunda elde edilen buluntulardan Karahöyüğün en alt tabakalarının Truva I medeniyetinden biraz daha eski olduğunu öğrenmekle beraber Kalkolitik çağının burada temsil edilmemiş olduğunu anlıyoruz.

Şimdiye kadar yapılan stratigrafik araştırmalar, erken ve orta bronz çağlarında Konya bölgesinin bu en önemli merkezinin birbirini aralıksız takip eden kültür katlarına sahip olduğunu göstermekte ve diğer bir çok merkezlerden elde edilen buluntuların daha sıhhatli bir şekilde tarihlenmelerine ışık tutabileceği anlaşılmaktadır.

ORD. PROF. DR. SEDAT ALP

4 — 1965 Side Kazısı :

1965 yılı Side kazısı 1 Eylül'den 20 Ekim'e kadar devam etmiştir. Kazı heyeti Ord. Prof. Arif Müfid Mansel'in başkanlığında şu zevattan teşekkül etmiştir : Prof. Jale İnan (arkeolog), Prof. G. E. Bean (epigrafist), restoratör mimar Dr. A. Machatschek ve asistanı H. Fürst, Nevzat İlhan (mimar), Akif Dâi (desinatör), Aziz Albek (fotoğraf uzmanı) Somay Onurkan (uzman), Ülkü İzmirligil (uzman), İnciser Gürçay (uzman).

Yapılan işler: 1 — Bu mevsim esas çalışma (M) binasındaki "İmparator salonu"-nun restorasyonu üzerinde teksif edilmiş (bk. A. M. Mansel, *Bulleten* 22, 1958, 220 vd. d., res. 17 vd. d. Arif Müfid Mansel, *Die Ruinen von Side*, 1963, s. 109 vd. d.), geçen sene başlanmış olan mermer mimarî parçaların tasnifi ve terkibi işi sona erdirilmiş, Antalya Sular İdaresinin emrimize verdiği kuvvetli bir vinç sayesinde salonun uzun duvarının podium'u ve onun üzerinde duran sütun mimarisinin alt katını restore etmek mümkün olmuştur. Önümüzdeki yıl aynı elemanlar ve araçlar sağlanabilirdi takdirde ikinci kat sütun mimarisini kısmen restore etmek mümkün olacak, böylece bu salon Side'nin en dikkate değer yerlerinden birisi haline gelecektir.

2 — 1963 yılında yine restoratör mimar Dr. Machatschek'in nezareti altında restore edilmiş olan Vespasianus anıtının (bk. Arif Müfid Mansel *Bulleten* 28, 1964 s. 185 vd. d.) sağ kanat aedicula'sı, yeter mimarî parça bulunmamasından dolayı, restore edilememişti. Bu kerre, elimizdeki elemanlar ve araçlardan faydalanılarak, mezkûr aedicula'ya ait üçgen alınlık arka duvarın içine yerleştirilen demir konsollar üzerine oturtulmuş, bu suretle direkli caddeye bir fon teşkil ettiğinden ziyaretçilerin dikkatini çeken bu anıt hakkında daha açık bir fikir edinilmesi sağlanmıştır.

3 — Şehrin doğu nekropolünde, doğu mausoleum'unun ilerisinde tarla sahibi tarafından çok tahrip edilmiş bir mezar binası kazılmış, binanın çeşitli kompartımanlardan meydana gelen bodrumunun plânını elde etmek mümkün olmuştur. Binanın civarında bir kline üzerinde yatan biri erkek, diğeri kadın olmak üzere iki figürden ibaret bir lâhit kapağı, yatan erkeğe ait dikkate değer bir portre başı ve Attika tarzında bir lâhite ait oldukları anlaşılan ve üzerlerinde diyonizyak sahneler kapsayan (menad ve satirler, üzüm sepeti, panter ve saire) çeşitli parçalar bulunmuştur. Side Müzesine teslim edilen bu parçaların bir envanteri Müzeler G. Müdür-lüğüne gönderilmiştir.

4 — Side Müzesinin arka tarafında yer alan ve bir suyolu taşıdığı anlaşılan üzeri tonoz kemerli bir mekân tamir ettirilmiş, duvarlarına tahta raflar yapılmış eski depodaki eserlerin bir kısmı buraya nakledilerek yeniden tasnif ve tertip olunmuş, bunların ayrıca bir envanteri yapılmıştır. Bu çalışmalarda eski deponun önünde açıkta hiçbir eserin kalmamasına dikkat edilmiştir. Senelerden beri hiç tamir görmeyen, akıntıdan dolayı çatısı çürümeye başlayan eski deponun bir an önce tamiri mübrem bir ihtiyaç haline gelmiş bulunmaktadır.

5 — Desinatör Akif Dâi batı mausoleum'u, geçen sene kazılan piskopos sarayı ve şehrin doğu kapısında bulunan silâh kabartmaları üzerinde çalışmış bunların desen ve rölelerini neşre hazır bir duruma getirmiştir.

ORD. PROF. ARIF MÜFTÜ MANSEL

5 — İslâhiye Bölgesi Araştırmaları ve Gedikli (Karahöyük) Kazısı :

Üyelerimizden Prof. Dr. U. Bahadır Alkım'ın yönetimi altında Handan Alkım (Başkan yardımcısı), Doç. Dr. Muhibbe Darga Asistan Dr. Refik Duru, Mühendis-Topograf Ferit Koper, Aziz Albek (uzman fotoğraf), Âkif Dâi (desinatör) Ali Dinçol ve Rasim Özgürel'den kurulu bir heyet tarafından Kurumumuz adına — Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün ve İstanbul Üniversitesinin iştirakiyle — yapılmakta olan İslâhiye bölgesi araştırmalarına 15 Temmuz - 18 Eylül 1965 tarihleri arasında devam edildi ve bu dönemde yalnız Gedikli (Karahöyük)'de çalışıldı.

Gedikli kazısı sonuçlarını iki ayrımda özetlemek mümkündür: doğu yamaçta ve güney-doğu etekte.

I. DOĞU YAMAÇTA : Bu yamacın iki kesiminde de bir önceki dönemde (1964) başlanılmış olan sondajlara devam edildi: basamaklı tranşede ve hemen onun bitişiğindeki derinliğine açılan çukurda.

1) Höyüğün kültürel sürekliliğini tanımlamak amacıyla girilen basamaklı tranşede (=A-Sondajı) geçen yıl onbir basamak bulunarak dört kültür katı tesbit edilmiş (Kat I=Demir Çağı, Kat II=M. Ö. II. binyılı yerleşmesi, Kat III=altı evreli [IIIa - IIIf] Eski Bronz çağı, Kat IV [?]=Geç Kalkolitik Çağ), 21 m. derinliğe kadar kazılmış ve fakat ana toprağa ulaşılammıştı. 1965 çalışmalarımızda basamaklı tranşede geçen sene kalınan yerden itibaren 4 m. daha derinleşilerek bu günkü su düzeyine (Hüyük tepesine göre 25. metrede) kadar inilmiş, su düzeyinden 1 m. daha aşağıda çalışılmış fakat ana toprağa henüz rastlanamamıştır.

21. metre ile 25. metre arasında her hangi bir mimarlık kalıntısı görülmemiş, buna karşılık yine portakal kırmızısı renginde yol yol perdahlı, itinalı ve oyuk çizik bezekli keramik parçaları meydana çıkarılmıştır. Bundan da, bölgesel bir kültürün malı olan bu tür keramiğin Eski Bronz Çağının başlarına veya Kalkolitik devrin sonuna kadar geleneksel bir şekilde Gedikli'de örnekler verdiği sonucu çıkmaktadır. Geçen yıl on birinci basamakta (III f) bulunan mahalli imâl iki *Obeid* türü keramik parçası bu fikri doğrulamaktadır.

2) Basamaklı tranşenin kuzey bitişiğinde derinliğine geliştirilen sondaj (=A1 — Sondajı): 1964 döneminde basamaklı tranşeye paralel ve ondan daha geniş olarak (9 x 9 m.) açılmaya başlanılan ve IIIa - IIIb evreleri tesbit edilmiş olan

bu tranşedeki sondaja devam edildi. 1965 mevsiminde A1 — Sondajında birbiri üzerinde yukarıdan aşağıya doğru beş evrenin açıklanması mümkün oldu: IIIb2, IIIc, IIId, IIIe ve IIIf.

IIIb2: IIIb'nin ikinci bir evresidir; bir üstündeki IIIb'ye nazaran mimarlık bakımından pek az farklıdır, şöyle ki: Kuzey - güney doğrultusunda ilerliyen kalın duvar (= sür kalıntısı) her ikisinde de mevcut olup IIIb2'de bu duvara batı yönünden birer metre kalınlığında olan ve birbirinden 3 m. uzaklıkta bulunan iki duvar parçası yaslanmakta ve yaklaşık olarak 3 x 2 m. boyutunda bir oda teşkil etmektedir.

IIIb2'nin küçük buluntuları arasında, Gedikli Hüyükünün Eski Bronz Çağı'nın ve hâkim geleneksel keramik türü olan kırmızımtrak portakal renkli çanak - çömlek parçalarını, aynı keramik türünün âdeta "Khîrbet-Kerak" nevini andıran çok itinalı örneklerini, siyah hamurlu günlük kaplarını, ince hamurlu paralel yivli bej renkteki fincanlarını, bazalt ezgi taşlarını ve bir kaç sileks bıçağını zikredebiliriz.

IIIc: IIIb2'den kısmî bir yangın ile ayrılmaktadır. Tranşenin ortası ile kesimi arasında 4 m. kalınlığında çakıltaş döşeli bir zemin ile tranşenin güney - batı köşesindeki iri taşlarla yapılmış bir temel bu evrenin mimarlık kalıntılarını teşkil etmektedir.

Keramik türünde bir değişikliğe rastlanılmamış ve mahkûk çizgi bezekli kırmızımtrak portakal renkli çanak - çömleğin güzel örneklerinin devam etmekte olduğu görülmüştür.

IIId: Üzerinde IIIc'nin karışık bir moloz tabakası vardır. Alanın batı kenarında yine kuzey - güney doğrultusunda ilerliyen bir duvar kalıntısı ve güney köşesinde de çakıl döşeli bir zemin meydana çıkarıldı ve bu zeminin üzerinde kerpiç duvar bakiyesi görüldü, bu tesviyeli zeminin, üzerinde yükselecek olan kerpiç duvar için hazırlanmış olduğu anlaşılmaktadır.

Bu evrede iki çeşit keramiğe rastlandı: süreklilik gösteren kırmızımtrak portakal renkli mahkûk çizik bezekli keramik ve mahallî imâl bir kaç *Obeid* türü parçası (yeşilimtrak gri zemin üzerine siyahımsı kahve rengi; açık kahve rengi üzerine koyu kahve rengi ve bej üzerine kirli kahve rengi boya band bezekli).

Çakmak taşından bir bıçak, bir taş topuz parçası, bir kemik bız, bazalt bir topuz, pişmiş topraktan bir ağırlık ve basit bir silindirik mühür de evrenin diğer küçük buluntuları arasındadır.

IIIe: IIId'den yine bir moloz tabakası ile ayrılmaktadır. Alanda kuzey-doğu güney-batı doğrultusunda ilerliyen ve irice taşlarla örülmüş olan bir temel duvarı kalıntısı (kalınlığı: 1.00 m.) ve bu temeli hem kuzey-doğu ve hem güney-batı kesiminde dik açı ile kesen daha ince bir taş temel bakiyesi (kalınlığı: 0.75 m.) meydana çıkarıldı. Kuzey köşede yarım biçimli bir toprak ocak, güney yönde daha büyük başka bir ocağın bir kısmı ve alanın güney-batı kısmında da çakıltaş döşeli kısmî bir döşeme bulundu; bu mimarlık belgeleri bu kesimde büyükçe bir odanın mevcudiyetini açıklamaktadır. Oda içinde üstleri irice taşlarla örtülü olduğu anlaşılan iki iskelet meydana çıkarıldı. İnamural olarak âdeta kucak kucağa gömülmüş olma hissini veren bu iki iskeletten birincisi (=Sk1) batı-doğu doğrultusunda sırtüstü yatmaktadır. İkinci iskelet (=Sk2), Sk 1'e bir dik açı teşkil etmekte güney-kuzey doğrultusunda sağ yanı üzerine yatmış vaziyettedir; gömü yerinde Sk 2'nin belden aşağı kısmı kemikleri görülemedi. Sk 1'in sol omuzu yanında

içinde bir fincan olan pişmiş topraktan yapılmış bej renkte bir kâse bulundu. Sk 2'nin başının altında da kırmızı hamurlu ve çok iyi perdahlı bir tabak ve karnı üzerinde ise parçalanmış bir çömlek ve çan ayaklı bir tabağın ayak kısmı meydana çıkarıldı.

IIIe evresine ait bu odanın içinde intramural bir gömüye rastlanılmış olması, Gedikli Hüyüğünün doğu eteğinde ise bir nekropolün mevcudiyeti kronolojik bir farka, başka bir deyimle bir devir değişikliğine işaret etmektedir. Stratigrafik verilere ve küçük buluntulara göre IIIe'nin Eski Bronz Çağı'nın başlarına ait olması pek muhtemeldir (yaklaşık olarak M. Ö. III. binyılın ilk çeyreği).

III f: Bu evrenin üzerinde IIIe'nin oldukça kalın bir moloz tabakası vardır. Traşenin doğu kesiminde ufak duvar kalıntıları (kalınlıkları: 0.75 - 80 m.) ve kapı açıklığı (1.75 m.) bulundu. Bu kapının, öteki duvarları harap olmuş olan yine büyükçe bir odaya ait olduğu anlaşılmaktadır; odanın, bastırılmış toprakla yapılmış döşemesi alanın orta ve batı kesimlerinde, ocağı ise kuzey yönünde bulundu.

Kırmızımtrak portakal renkli geleneksel keramik türü III f evresinde de görülmektedir. Maamafih birkaç boyalı kap parçasının bulunmuş olduğunu da ayrıca zikredelim. Oda içinde meydana çıkarılan kemik saplı ve ilginç profilli bir bronz hançer (Parça halinde) önemli buluntular arasındadır.

Zemini, Gedikli Hüyüğünün tepesine nazaran 19 m. derinlikte olan III f evresinin de Eski Bronz I'e maledileceği kanısındayız. Gelecek dönemde A1 - Sondajını ana toprağa kadar derinleştirebileceğimizi ummaktayız.

II. GÜNEY - DOĞU ETEKTE (= C-SONDAJI=NEKROPOL KESİMİ):

1964 döneminde üç çeşit gömü tarzı gösteren bir nekropol kesiminin meydana çıkarıldığı bu alandaki çalışmalara devam edildi ve alan hem doğu ve hem güney doğrultusunda genişletildi (Sondaj yerinin şimdiki boyutu: 12 × 33 m.) ve bu yıl üç nevi mezar tipine ait örnekler bulundu: basit toprağa gömü, *cist*-mezarlar ve kremasyon mezarları.

1) Basit toprağa gömü: Nekropolün kremasyon kesiminin üst düzeyinde bu türe ait iki iskelet açığa çıkarıldı. Bunların, geçen sene alanın güney yönünde bulunmuş olan aynı nevi mezarlarla çağdaş oldukları anlaşılmaktadır (M. Ö. II binyıl ortaları).

2) Oda mezarlar = *cist*-mezarlar: Geçen yıl bu tipten üç mezar açılmıştı (M₁, M₂, M₃). Bu dönemde bu gömü türünden iki örnek daha bulundu (=M₄, M₅).

a — M₄=*Dromos*'lu mezar: C-Traşesinin güney kesiminde 1964'de açılmış olan basit toprağa gömülerin rastlandığı alanın derinleştirilmesi suretiyle M₄'in 7.60 m. güneyinde bulundu. M₁'in girişi batıdadır, genişliği 0.80 - 1.00 m. uzunluğu ise 7 m. olan doromos'u batı-doğu doğrultusunda ilerlemekte olup yan duvarları kaba taşlarla örülmüştür; üzeri ise yan yana bitiştilerle konan ve düzenli olmıyan büyük monolitlerle kapatılmış ve kireç taşından olan monolitlerin bitiştilerleri sırasında hasıl olan ufak delikler küçük taşlarla kapatılmıştır. 7 m. uzunluğundaki bu yeraltı dromos'u yine bir yeraltı odacığına açılmaktadır (ortalama boyutu: 3 × 1.5 m.). Yüksekliği 1.50 m. kadar olan bu odacık içinde derinliğine kazı geli-

şince su çıkmaya başladı; su düzeyinden itibaren 0.80 m. inilmiş olmasına rağmen odacığın duvarlarının temel başlangıcı bulunmadı. Ancak kuzey duvarının ortasında yatay olarak yerleştirilmiş olan ve duvarın takviyesinde hizmeti dokunduğu anlaşılan ağaç bir kalas parçası kısmen çürümüş bir halde meydana çıkarıldı.

M₄'ün, Hüyüğün doğu yamacında olan girişi ile etek bitiminde olan odacığının arasındaki kot farkı 7 metredir; başka bir deyimle odacığa dik bir meyille inilmektedir. Âdeta megalitik bir inşa hissini veren bu taş yapının bir mezar olmasını muhtemel görmekteyiz. Odacığın içinde kaba keramik parçalarından ve kırmızımtrak portakal renkli Gedikli'nin Eski Bronz çağıının geleneksel keramik örneklerine ait bir kaç parçadan başka hiç bir buluntuya tesadüf edilemedi; bu husus ise M₄'ün çok eski devirlerde yağma edilmiş olması ihtimalini göstermektedir. M₄'ün, M₁, M₂, M₃ ile çağdaş olduğu anlaşılmaktadır.

Megalitik karakteriyle M₄'ün daha sonraki devre ait (yaklaşık olarak M.Ö. II. binyılı son çeyreği) Ankara yakınlarındaki Gâvurkale'deki dromos'lu Hitit mezarının inşa tarzını andırması dikkati çekicidir. Gelecek dönemde ihtiyat tedbirler alındıktan sonra su düzeyinin altında motorpomp kullanarak çalışıp M₄'ün ayrıntılı açıklamasını tamamlayacağımızı düşünmekteyiz.

b — M₅: C-Tranşesinin doğu sınırında M₁'in doğu yönünün 2 m. kadar kuzey-doğusunda dikdörtgen plânlı başka bir *cist-mezar* açıldı (M₅). Boyutu 2.10 × 1.60 m.'dir; yan duvarları ufak kaba taşlarla örülü olup üstü yine megalitik karakterde üç kalker monoliti ile örtülmüştür. Bu mezarın içinde kırmızımtrak portakal renkli zarif 15 tam kap, 2 taş balta bulundu; keramiğin bir kısmı bej hamurlu fincan ve şişe profilli toprak kaplardır. M₅'in batı kesiminde 5 kafatasının ve fazla miktarda gövde kemikleri parçalarının bulunmuş olması bu *cist-mezar*'m belirli bir gömü türünü göstermeyip üst üste yığılma şeklindeki bir defni temsil etmekte olduğu fikrini telkin etmektedir.

c — Kutsal hayvan mezarı: M₁ ile M₅ arasındaki alanda ve C-Tranşesinin doğu sınırında bir hayvan mezarı açıldı (=KHM 2). Geçen sene de aynı kesimde yine bir hayvan mezarı (=KHM₁) bulunmuştu. Basit toprağa gömü tarzında olan KHM₂'de kutsal hayvanın başı batıya dönük olup gömülme sırasında hayvanın bedeni kıvrılmıştır. Gömü hediyesi olarak 4 bej fincan, hayvan iskeletinin yanına konulmuştur. Bu kutsal hayvanın oda mezarları ile ilgili olduğu anlaşıldığı için onların bölümünde tasvirini yapmış bulunmaktayız.

3) Kremasyon mezarları: Geçen yıl bu türden 43 mezar bulunmuştu. Bu dönemde 35 daha meydana çıkarılmış ve böylece kremasyon mezarlarının sayısı 78'i bulmuştur. Gedikli Hüyüğünün meyline uygun bir yayılma gösteren bu mezarların buluntu durumlarını ayrıntılı bir surette tesbit etmek amacıyla yedi muhtelif kesit profili alınmış ve bu sâyede mezar çömlerinin ve buluntularının nekropol alanı içindeki genişliğine ve derinliğine dağılımlarını plân üzerine nakletmek mümkün olmuştur.

1964'de bulunan kremasyon mezarlarının hemen hepsi siyah kaba hamurlu çömlerinin içinde idi. Bu seneklerinin bazılarının ise kırmızımtrak portakal renkli itinalı çömler içinde de meydana çıkarılmış olması ve hele — ölü yakma Sırasında kasden kırıldıkları anlaşılan — kapların bir çoğunun aynı renkte ve aynı türde mahkûk çizik bezekli olmaları özellikle ilgi çekicidir. Nekropol kesimindeki

oda-mezarlardan (= M₁, M₂, M₃) yine geçen sene bu türdeki çanak - çömlek türünden bol miktarda bulunmuş ve oda-mezarları M. Ö. XXV - XXIV. yüzyıla tarihlenmişti. Böylece, biraz daha derin seviyedeki kremasyon mezarlarında, oda-mezarlarındaki Keramiğin aynının görülüşü bir kısım Kremasyon mezarlarının daha eski bir tarihe aidiyetini ve binaenaleyh oda-mezarları ile çağdaş olabileceklerini mümkün kılmaktadır. Bundan da, kremasyon mezarlığının birkaç yüzyıl boyunca kullanılmış olduğu sonucu çıkmaktadır.

Kremasyon çömleri içinde çok miktarda dışı yivli bej renkli ufak fincanların, birer başlı bronz iğnenin ve kremasyon alanında da sayıları 10'a yaklaşan *depas amphikypellon* parçalarının meydana çıkarılmış olması hususuna da işaret edelim. *Depas amphikypellon*'ların Troya II'ye nazaran Gedikli'de daha eski bir devirde zuhur etmeleri, bunların batı menşeli olmaları hakkındaki teoriyi âdeta değiştirecek niteliktedir. Bu hususta daha kesin bir fikre sahip olabilmek için gelecek dönem kazılarımızın sonuçlarını beklememizin gerektiği kâsındayız.

Gedikli'nin kremasyon mezarlığının hiç olmazsa M.Ö. XXIV. - XX. yüzyıl arasında kullanılmış olması ve geleneksel keramik türünün 700 - 800 yıl boyunca kullanılagelmesi hem bu mevkiin ölü yakma âdeti bakımından kıdemini isbat etmekte ve hem — buradaki raporumuzun sınırları dışına taşıdığı için açıklama imkânını bulamadığımız — bazı önemli kültürel konuların açıklanabilmesi hususunda ip uçları vermektedir.

Gerek İslâhiye bölgesinde ve gerek Gedikli'de gelecek dönemlerde geliştireceğimiz araştırma ve kazıların henüz problematik olan müteaddit konuların aydınlanması için çeşitli belgeler vermekte devam edeceğini ummaktayız.

U. BAHADIR ALKIM

6 — Karatepe-Aslantaş çalışmaları (1966) :

Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Türk Tarih Kurumu ve İstanbul Üniversitesi tarafından yürütülen Karatepe çalışmalarına 1965'te Prof. Dr. Halet Çambel başkanlığındaki bir heyet tarafından Eylül, Ekim ve kısmen Aralık aylarında devam edilmiş, heyete desinatör Sara Atabay'dan gayri Y. Müh. Mim. Alpaslan Koyunlu, Y. Müh. Reha Güney ve Mimarlık Fakültesi öğrencisi Kristin Furtmüller katılmışlardır.

Karatepe - Aslantaş :

Açık hava müze sitesi ile ilgili tesislerin tamamlanması konusundaki çalışmalara devam edilmiş, bir taraftan ihzaratın bir taraftan inşaatın geliştirilmesi yoluna gidilmiştir.

Kazı, arama, restorasyon ve yayınla ilgili çalışmalara devam edilmiş, elde edilen yeni ortostat ve yazıt parçalarının yerleri tesbit edilebilmiş, noksan kalan aslan ve bir kısım yazıtların tamamlanması işi geliştirilmiştir.

Hitit hiyeroglif ve Fenike metinlerinin tekst edisyonu çalışmaları ile ortostatların desen kataloğu büyük ölçekli resimlerinin yapılmasına devam edilmiştir.

Kumkale :

Karatepe dolaylarındaki M.S. XII. inci yüzyıllara ait olduğu anlaşılan Kumkale'nin mimari rölevelleriyle desen ve fotoğrafları yapılmıştır.

PROF. DR. HALET ÇAMBEL

7 — Çandarlı Kazıları :

Çandarlı kazılarına 1965 yılında Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın idaresinde devam edilmiş ve geri kalan teşhisi mümkün mezar yerleri de ele alınarak 1959'dan beri süren çalışmalara son verilmiştir.

Çandarlı Kazıları 6 yıl süresince eski Pitane şehrinin berzahında yer alan arkaik devir mezarlığında yapılmıştır. Mezarlarda hem gömme hem de yakma âdetleri tesbit edilmiştir. Ölüler küplere, lâhitlere veya âlelade çukurlara konuyordu. Mezarların büyük bir kısmının etrafı taşlarla yani bir nevi krepis ile çevrili olduğu tesbit edilmiştir. Bu itibarla Pitane mezarlarını "tümülüs" tipinin değişik bir şekli olarak kabul etmek mümkündür.

Mezarlara konulan hediyeler genellikle vazolardan ibaretti. Bununla beraber bâzı mezarların ön kısmında bir heykel bulunuyordu. Nitekim kazılara 1958'de köylülerin buldukları ve şimdi Bergama müzesinde saklı olan arkaik heykel vesilesi ile başlanmıştır. Fakat mezarların üstünü kaplayan toprağın kalınlığı 50 santimetreyi geçmediğinden mevcut heykel ve kabartmalar yer yüzünde görünür vaziyette kalmışlar ve bu sebeple çeşitli devirlerde halk tarafından alınarak malzeme şeklinde kullanılmışlardır. Bu yüzden kazılarda başkaca heykel bulunamamıştır.

Vazoların büyük bir kısmı Sakız adası mamulâtıdır. Şimdiye kadar bu çeşit vazolardan tam ve sağlam kap olarak 32 adet elde edilmiştir. İngilizlerin yıllardan beri Sakız adasında yaptıkları şehir kazılarında bir tek sağlam kap meydana çıkarmak mümkün olmamıştır. İon devrinin en cazip vazo nevelerinden biri olan Sakız kaplarının en güzel ve en zengin koleksiyonu böylece Türk müzelerinde yer almış bulunmaktadır.

Vazolar üzerinde Aslan, Sfenks, Siren, Keçi ve Horoz gibi hayvan resimleri bâzı ahvalde de zengin figürlü tasvirler bulunmaktadır. Bir vazunun üstünde askere giden bir muharibin ailesinden ayrılışı ile 7 süvariden ibaret bir sahne diğer bir vazoda da Troilos ve Achilleus'a ait mitolojik konu tasvir edilmiştir.

Çandarlı kazıları Orientalisant vazo nevinin çok güzel ve nadide örneklerinden 60'ı geçen sağlam kap vermiştir. Bunlar arasında Yerli Anadolu tipindeki enteresan kaplar önemli yer almaktadırlar.

Hemen her mezarda Korinth ve Attika nevi kaplar ele geçirilmiştir. Bu suretle hem orientalisant vazoların tarihlenmeleri sağlanmış hem de attik ve korinth vazolarının kendi aralarında karşılıklı olarak Kronolojik durumlarını kontrol etmek mümkün olmuştur. Attik vazoları arasında bulunan ve Heidelberg ressamı adı ile anılan vazolardan üç mühim kap meydana çıkarılmıştır.

Geçen yaz Çandarlı'ya gelen Alman televizyoncuları bu vazolar üzerinde ekibimizle birlikte yarım saatlik bir program tertiplemişlerdir.

Çandarlı kazılarının ilk çalışma yılına ait buluntuları Bergama müzesinde, 1960-64 yıllarının buluntuları İstanbul müzesinde, 1965-66 yıllarınki ise İzmir müzesinde teşhir edilmektedirler. Pitane şehri içinde köylü tarafından bulunan Hellenistik devre ait güzel renkli bir cam kap ile iki heykelcik Ege Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü'nün ilk koleksiyonunu teşkil etmektedir.

EKREM AKURGAL

8 — Erythrai (Ildır) Kazıları :

1964 yılında Çeşme yakınındaki Erythrai şehrinde Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Türk Tarih Kurumu adına Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal ve İzmir Müzesi Müdürü Hakkı Gültekin idaresinde başlanan çalışmalara 1966 yılında da devam edilmiştir.

İki mevsim birer aylık çalışma ile Akropol'ün en yüksek düzlüğünde kazılar yapılmış ve burada bir mâbede ait olduğu anlaşılan kalıntılar bulunmuştur. Çıkan eserler 670-545 tarihleri arasına girmektedir. Böylece şehrin Persler tarafından zapt edildiği anlaşılmaktadır. Buluntular arasında Sisam, Girit tarzı fildişi, taş ve pişmiş toprak heykelcikler ve zengin seramik çeşitleri elde edilmiştir. Bir vazo üzerinde bulunan küçük bir yazıttan anlaşıldığına göre Akropol'ün üstünde Pansanias'ın bahsettiği Athena mâbedi yer almakta idi. Fakat diğer vazo yazıtcıklarının gösterdiğine göre Akropol'de bir de Apollon mâbedi bulunuyordu.

1966 yılı buluntuları arasında 640 tarihlerine giren ve Chigi ressamına ait çok güzel bir Olpe'nin yarından fazla parçaları ele geçmiştir. Bu buluntu klâsik arkeoloji âlemi için müstesna bir ehemmiyeti haizdir. Yine 1966 yılı çalışmaları sırasında baş eksik arkaik bir kadın heykeli gün ışığına çıkarılmıştır. 560 tarihlerine giren ve Sisam heykelciliği tesiri gösteren bu eser İon heykeltraşçılığının eşsiz örneklerinden biridir. Chigi vazosu ve arkaik kadın heykeli ile Erythrai kazıları çok büyük önem arz etmektedirler. Çalışmalara gelecek yıl devam edilecektir.

EKREM AKURGAL

9 — Kültepe Kazıları :

Kurumumuz ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yürütülen Kültepe Kanış kazılarına üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün başkanlığında Prof. Dr. Nimet Özgüç, Prof. Dr. Kemal Balkan, Mimar Arkeolog Mahmut Akok, Asistan Dr. Kutlu Emre, Asistan Aykut Çınaroğlu, Fotoğraf Selâhattin Öztartan, mustahzır Abdullah Gök'den kurulu heyet tarafından devam olunmuştur. Bu sene de kazılara görgü ve bilgilerini arttırmak, kazı sanatını öğrenmek maksadiyle dört arkeoloji öğrencisinin iştiraki sağlanmıştır.

Kazılar Karum sahasında iki konu üstünde geliştirilmiştir :

a — Ib safhasında şehrin en kesif bir şekilde iskân edildiğini öğrendiğimiz merkezî kısmında, yani aa-ee/20-24 plân karelerinde bir mahalle bütün tesisleriyle ve çok iyi korunmuş durumda açığa çıkarılmış ve buluntuların tamamı yerinde bırakılmıştır. Küçük ve çok odalı evlerden müteşekkil olan bu mahallenin, bir arabanın geçebileceği genişlikte olan, taş döşeli sokaklara göre tertiplendiğini görüyoruz. Evleri yakılmış, eşyası yerinde kalmış, mezarların çoğu eski çağlarda, belki de Ia insanları tarafından soyulmuştur. Bu katta, onyedinci kazı mevsiminde dahi yeni kap tiplerine ve Kuzey Suriye'den ithal edilmiş sanat eserlerine raslandı. Modern hafriyatçılıkta, sanat eserlerinin yazılı vesikalarla beraber bulunmasına, yani, ilmi imkânların her bakımdan arttırılmasına çok dikkat edildiği bu zamanda, Ib katında çivi yazılı tabletlerin keşfedilmiş olması büyük önem taşımaktadır. Bu vesikalar ilk Anadolu tarihi bakımından ne kadar önemli ise, Kuzey Suriye ile tesisine çalışılan köprünün mânası yönünden de o kadar önemlidir. Yazılı vesikaları,

şehrin plânı, küçük eserlerin durumu, Ib katının, tahminin üstünde aşağılara kadar uzadığını ve Labarna devri ile aradaki boşluğun çok daraldığını gösteren ip-uçlarını ortaya koymuş bulunmaktadır. Bu şehirde atölyelerin bulunduğu semtte, pota ve madeni eşya kalıplarını yapmağa mahsus bir işlik meydana çıkarıldı. Bunların yardımıyla, henüz, asıllarını bulamadığımız eşyanın mühim bir kısmını öğrenmek mümkün oldu. Bu sene bu katta ve aşağı-yukarı her evde bir damga mühüre ve çok az miktarda da silindire raslandı.

b — Bu sene III. ve IV. yapı katları şehrin bu kısmında da yeniden kontrol edilmiş ve III. nin II. ye intikali; IV. nin ana toprak üstüne kuruluş şekli ve höyükle tesis edilen paralelliğin ölçüsü üstünde duruldu. Orta Anadolu'nun son yazısız devrini temsil eden bu iki katta, ilk Hitit devri seramiğinin yanında, bol miktarda boya ile nakışlı vazolara ve yabancı menşeli çanak-çömleğe raslandı.

Tepe'de Eski Tunç Çağı'nın muhtelif safhalarını temsil eden yapı katlarında ve Karum'un II. katıyla çağdaş büyük sarayda çalışıldı. Bu kazılar, mimarlık tarihi bakımından olduğu kadar, küçük eserler yönünden de çok verimli olmuştur. Kültepe, bugün de iki önemli müzenin, yani, Ankara ve Kayseri Arkeoloji Müzelerinin bu çağlara ait en güzel ve en bol eserlerine kaynaklık etme şansını muhafaza etmektedir.

10 — Altın-tepe Kazıları :

Kurumumuz ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yürütülen Altın-tepe kazılarına üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün başkanlığında Mimar Arkeolog Mahmut Akok, Arkeolog Önder Bilgi, Tekniker Cengiz Erol, Fotoğraf Selâhattin Öztartan'dan kurulu heyet tarafından devam olunmuştur. Bu seneki kazılarda Apadana'nın ön kısmına inşa olunan tâli odalarla, üç safhalı büyük şehir surunun iç-kale kısmı incelenmiş ve Urartu mimarlığına ait monümental kalıntılar gün ışığına çıkarılmıştır. Apadana'nın önündeki büyük avlu, mâbetle çağdaş daha eski binaların enkazı üstüne kurulmuştur. Bunlar, Apadana'nın altında çok önemli yapıların bulunduğunu veya bunların Apadana'nın inşası sırasında tahrip olduğunu göstermektedir. Önümüzdeki senelerde Apadana'yı yerinde bırakmak şartıyla, bu konu üstünde de çalışmalarımıza devam ederek, Altın-tepe'deki iki tabakalı Urartu şehrinin her iki şehrini de ayakta tutmaya ve o şekilde yayınlamaya çalışacağız.

Mâbedin kuzeydoğu yönünde, geç katın yapıları tarafından tahrip olunan mâbet depolarının varlığı tesbit olundu. Buradaki erzak küpleri, dört sene önce, kale deposunda bulduklarımızın aynı idi. Bu yeni keşifler, Altın-tepe mâbedinin de eski Ere-buni'de keşfolunan mâbed-sarayın tipine uyduğunu göstermektedir. Bugün Altın-tepe, mezarları, sarayı, mâbedi, depo binaları ve çeşitli kuşaklar halindeki surlarıyla, halkın ziyaretine açık, bir açık hava müzesi halindedir.

11 — Van bölgesi çavuştepe kazısı :

Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yürütülen Van bölgesi kazısı 1965 yılında Temmuz başından Ağustos'un son haftasına kadar devam etmiştir.

Çavuştepe kazısı üyelerimizden Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında Prof. Dr. Emin Bilgiç, Doç. Dr. Adnan Pekman, Doç. Dr. Oktay Akşit, fotoğrafçı Ali Ma-

denli ve iki kız, üç erkek olmak üzere beş arkeoloji öğrencisinden kurulu heyet tarafından yürütülmüştür.

Çavuştepe'nin önemli bir kazı yeri olması gözönünde tutularak, 1965'de çalışmalarımız burada teksif edilmiş ve gerçekten de bu mevsim buluntu bakımından çok verimli olmuştur; 1965 kazı mevsiminde Çavuştepe'de başlıca dört yerde çalışılmıştır : 1) Uç kale yahut giriş kısmı, 2) Merdivenler sahası, 3) Tapınak, 4) Saray yahut sarnıçlı salonlar.

1 — *Uç kale*'de bu yıl kuzey-doğu'dan itibaren I ve II no. lu mekânlarda çalışıldı. I no. lu mekânda temizlik yapılmış, zemin meydana çıkarılmış ve duvarların ne şekilde temele indiğini ve satıhta görünen ana kaya meylinin durumunu anlamak maksadıyla dört sondaj yapılmış ve neticede meyilli kısımların düz satıh elde etmek için muhtelif seviyelerden itibaren kireçli, çakıllı bir dolgu ile doldurulduğu anlaşılmıştır. Odanın zemini pembemsi bir sıva ile sıvanmış intibasını vermekte olup orta kısmı muhtelif boyuttaki sal taşlarla kaplanmıştır. Birinci mekânla ikinci mekân arasındaki duvar kerpiçtendir ve Urartu kerpiç duvarları için çok güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bu mevsimde II. no. lu mekânda ele geçen buluntuların en önemlileri mavi, kırmızı, siyah ve beyaz renkli muhtelif bitki ve geometrik desenler gösteren fresklerden başka, yürür halde bir insan figürü ihtiva eden bir parçanın bulunmuş olmasıdır. Gösterdikleri motifler ve şekillerden dolayı fresk parçalarının bir kısmının duvarlara, diğerlerinin ise tavana ait olması ihtimal dahilindedir. Burada üzeri yuvarlak şekilli boyalı tezyinat gösteren bir metreden uzun bir kalas parçasının bulunması, tavanda da tezyinat bulunmuş olduğuna delâlet etse gerektir. Ayrıca burada en önemli buluntu olarak, zemin üzerinde ikisi içiçe geçmiş, yanaklı iki bronz miğferle, yine geniş kısmı doğu istikametinde olan diğer bir miğferin bulunmuş olmasıdır. Miğferler maalesef çok paslanmış ve kırık olarak ele geçmiştir. Miğferlerden birinin üzerinde friz halinde arslan kabartmaları vardır. Bundan başka yine aynı mekânda doğu duvarı dibinde ve tam zeminde yazılı tarafı toprağa gelmek üzere, dört satırlık çivi yazılı büyük bir kitabe taşı bulunmuştur. Fresk parçalarına rastlanması, miğfer gibi nadir tesadüf edilen buluntuların ele geçmesi, burada itinalı ve ağır çalışmak zaruretini doğurmuştur. Gelecek sene bu mekânın araştırılması sonuçlandırılacaktır.

2 — *Merdivenler sahası* : Çavuştepe kalesinin güney-doğusundaki surlar önünde ve surlara bitişik büyük merdivenler sahasında iki yıldanberi çalışılmaktadır. Bu sene merdivenleri tamamiyle ortaya çıkarmak suretiyle mahiyetini açıklamak ve aynı zamanda kaleye giriş meselesini aydınlatmak gayesiyle kazının başından sonuna kadar burada devamlı ve itinalı çalışmalar yapıldı. Geçen sene sınırı çizilmiş olan 9 metre genişliğindeki bir sahada çalışıldı. Gerek eskiden sur duvarlarından dökülen kerpiç yıkıntıları ve gerekse önceki senelerin hafriyat molozlarından vücudunda gelen takriben iki metre kalınlığındaki toprağı kaldırmak icab etmiştir. Merdivenler sahası çok dik bir meyil göstermektedir. Üst kısımdaki platformda molozların altında ana kaya üzerinde çakıl, toprak, kireç ve topak halinde paslanmış demir parçalarından müteşkil bir blokağ meydana getirilmiştir. Buna Urartu devrinin bir nevi betonarmesi denilebilir. Moloz içinde iyi kalitede ve aynı zamanda kaba keramik parçalarına rastlanmıştır. Kaba keramiğin günlük ihtiyaçlarda kullanılan

kap-kaçağa ait olduğu anlaşılmaktadır. Yine molozlar içinde çeşitli hayvan kemiklerine tesadüf edilmiştir.

Tamamen açılan ve temizlenen merdivenler 9 metre genişlikte ve 30 metre boyunda bir sahayı kaplamaktadır ki, bu âbidevi bir manzara teşkil etmektedir. Basamakların işlenişi, sahanlıklar, muhtelif ölçülerdeki yükseklik, genişlik ve uzunluklar burada monotonluktan kurtulan bir açık merdiven sisteminin bahis mevzuu olduğunu göstermektedir. Sur duvarları ile irtibatı bulunması ve bazı basamakların fazla geniş ve yüksek olması, uzunlukların eşit olmaması bu âbidevi merdivenler manzumesine sadece merdiven adını vermenin de yerinde olmayacağını gösteriyor. Resmî törenlerde burasının kullanılmış olduğu düşünülebileceği gibi, surlarla irtibatı dolayısıyla, askerî maksatlara da hizmet ettiği, kalenin müdafaasında rol oynadığı hatıra gelebilir.

Temelini yerli kayanın teşkil ettiği bu merdiven sistemi ihtimaldir ki, yerli kayanın durumuna ve meyline uygun bir şekilde inşa edilmiş ve böylece yelpaze şeklinde bir görünüme sahip olmuştur. Bununla beraber, çok meyilli yerli kayaya yerleştirilmiş olan bu merdivenlerin sağlam bir şekilde ele geçmiş bulunması ve basit malzeme ile yapılmış olmasına rağmen âbidevi bir manzara arz etmesi, Urartu mimarisinin bir başarısı olarak kabul edilmelidir. Yerli kayaya oyulmuş olan yuvalara merdivenin temel taşları tam mânasiyle intibak ettirilmiş ve taşın ağırlığı eşit şekilde dağıtılarak ana kayaya bindirilmiştir. İkinci sıra taşlar kuru veya balçıkla takviyeli olarak yer almış, aralıklar balçıkla doldurulmuş ve geniş sathlarda ufak taşlarla blokaj yapılmıştır. En üstte ince balçık tabakası üzerine kaplama düz taşlar yerleştirilmiştir.

Merdivenler dediğimiz basamaklı saha geniş şekilde açılmış olmakla beraber, kaleye giriş problemi henüz çözülmüş değildir. Gelecek sene doğuya doğru bu sahada çalışılacak ve yukarı kale ile aşağı kale arasındaki boyun kısmıyla irtibat kurulacaktır. Merdivenler sahasında önemli buluntu olarak iyi kalitede bir Urartu tabak parçası ele geçmiştir ki, bunun üzerinde oyuntu çizgilerle işlenmiş bir hayvan başı resmi vardır. Merdivenlerin tahribe uğramış bazı kısımları yerli kerpiç çamuruyla onarılmıştır.

3 — *Tapınak*: Bu yıl tapınağın ön kısmı geniş şekilde açılmış, batı duvarına bitişik bir mekân tamamen boşaltılmış ve kuzey duvarı önünde çalışılarak burada çok önemli buluntular ele geçirilmiştir. Batıdaki mekân kuzey-güney yönünde olup, kuzeyde bir eşik taşı ve kapı yeri meydana çıkarılmıştır. Duvarlar beyaz kireçle badana edilmiştir. Burada üstten bir metrelik derinlikte kemik bir iğne ve bir tane delikli boncuk bulundu. Zemine kadar kazıldığında, zeminin çakılla döşenmiş olduğu görülmüştür. Bu mekânın bu günkü seviyeden zemine kadar olan derinliği güneyde 2.30, kuzeyde ise 2.80 m. 'dir. Zemin kuzeyden güneye meyillidir. Kuzeydeki duvar önünde batıya giden dar bir koridor vardır. Tapınağın kuzey duvarı dışındaki sahada çalışılmaya başlanmış 2 metre derinlikte; 3 metre uzunluğunda birbirine paralel üç tane tahta kalas meydana çıkmıştır. Bunların yangın ve yıkılma neticesinde tavandan düşmüş olduğu anlaşılmaktadır. 2.10 m. derinlikte ele geçen başlıca buluntular şunlardır : Bol miktarda kemik ve kaba keramikten başka kırmızı renkte bir tabak, bir testicik, bir düğme şeklinde dokuma aracı, iki bronz ok ucudur. Aynı seviyede en önemli buluntu ise tapınak duvarından 1.75 m. ve mekânın doğu

duvarından 3 m. mesafede gri kilden çivi yazılı bir tablettir. Tabletten bir tarafı kırık-
tır ve küçük bir parçası da eksiktir. Aynı yerde ayrıca boynuzdan yapılmış 15 cm.
uzunluğunda üç delikli bir sap veya kült sembolü ile at koşumuna ait zil şeklinde
bronz levhalar ele geçti. 2.50 m. derinlikte ve aynı yerde bir parçası eksik ve kırık
ikinci bir çivi yazılı kil tablet bulundu. Böylece, bütün Urartu kazı sahalarında ilk
defa olarak, yalnız Çavuştepe tapınağında çivi yazılı kil tablet ele geçmiş oluyor.
Ancak bundan 70 yıl önce Toprakkale'de bir kırık tablet bulunmuştur. Bu itibarla
bu buluntu son derece önemlidir. Ayrıca bu seviyede ince kolları kesilmiş 15 cm.
uzunluğunda ve 4 cm. çapında geyik boynuzu, kırmızı renkte bir çanak, deve tüyü
renginde iki küçük, siyah renkte bir küpçük ve bazı kemik araçlar bulunmuştur.
Bundan başka, yine aynı seviyede makaraya benzer siyah taştan bir aletle, ucunda
altın kaplama bulunan bir bilezik parçası ve at koşumuna ait bronzdan kanca şek-
linde bir parça ele geçmiştir. 2.55 m. derinlikte ise koyu kahve renkli bir seramik
parçası üzerinde kulp olarak bir boğa başı bulunmuştur. Kuzeydeki kerpiç duvarın
dibinde 2.65 m. 'de biri koyu kırmızı renkte kulplu, yonca ağızlı, diğeri kahve renkli
yine yonca ağızlı ve kulplu 8 cm. yüksekliğinde iki testicik tam olarak ele geçmiştir.
Bu eksiksiz olarak ele geçen testicikler Urartu keramiğinin en güzel örneklerini teşkil
etmektedir. Kulplarından ve profillerinden madeni vazoların taklidi olarak yapılmış
oldukları görülen bu testiciklerin tapınakta dini maksatlarla kullanıldıkları
anlaşılıyor. 2.75 m. 'de tabaka halinde kül ve kömürlü toprak çıktı. Ağır bir yangın
geçirdiği anlaşılan bu tabaka içinde madeni eşya parçaları, Urartu keramiği par-
çaları ve bu arada bir çuvaldızla, makaraya benzer bir kemik araç bulunmuştur.
2.85 m. 'de koyu gri renkli 2 küpçük, üç tane kemikten yapılmış üç delikli bıçak
veya kama sapı çıkmıştır ki, bunlardan bir tanesinin uç kısmı işlenmiş, üslûplaştı-
rılmış kartal gagası şeklindedir. Kama sapının başının çift kartal şeklinde olduğu
anlaşılıyor; zira diğrer taraf kırıktır. Aynı seviyede delikli kemik eşya ve tapınak
duvarının dibinde 15 cm. çapında, pişmiş topraktan bir su borusu çıkmıştır. Bugün
küçük denilen borunun bir tarafı diğrer boruya geçmesi için girintili ve bu yerin çapı
daha dardır. Bunun tapınağın yağmur borusuna ait bir parça olması pek muhtemel-
dir. 2.90 m. 'de siyah renkli, kaidesi şua motifli bir küpçükle, bronz bir fibula par-
çası bulundu. Bu seviyede aynı zamanda sağlam ve bozulmamış olarak bir çam koza-
lağı ile 10 cm. yüksekliğinde kulplu bir küpçük elde edildi. Ayrıca tapınak duvarına
4 m. mesafede paralel bir kerpiç duvar meydana çıkmıştır ki, bu duvarda iki kapı
yeri tesbit edilmiştir. Bundan başka yine burada boynuzdan yapılmış oval şeklinde
4 cm. yüksekliğinde kapaksız çok güzel bir kutu bulunmuştur (Yük. 3,7; en 4,7;
boy 8,7 cm.) çapındadır.

2.95 m. 'de ise 12 cm. yükseklikte siyah renkli ve omuz kısmının iki tarafında
meme şeklinde çıkıntılı (buckel) küp çıktı. Bu keramik gerek şekil ve gerekse yapılış
bakımından Urartu eserleri arasında nadir tesadüf edilen bir nevi gösteriyor. Ayrıca
aynı seviyede 15 cm. çapında siyah renkli bir de tabak bulunmuştur. Ancak, yine bu
seviyede Urartu kırmızısı dediğimiz, kırmızı renkte iyi kaliteden, seramikten çizme
şeklinde bir kap bulunmuştur. Çizmenin bağ yerleri paralel çizgilerle ve tabanın
dikişleri noktalarla belirtilmiştir. Çizmenin yüksekliği 18 cm. 'dir. Bu bir içki kabı
yahutta mâbede konulmuş bir adak eşyası olabilir. Çizme kırık olup tabanda bir
kısm eksiktir. Aynı seviyede kırmızı renkte küp kapağı ve ayrıca boya olarak kul-

lanıldığı ihtimalini veren sarı renkte som bir taşla, vişne çürüğü renginde başka boya taşları ele geçmiştir. 3 m. 'de bir mızrak ucu, ortası delik bir kolye parçası, koyu vişne renginde piramidal şekilde tepesi delikli kırık taş bir mühür bulunmuştur. 3.10 m. 'de ise zemin elde edilmiştir.

Kitabe taşlarına gelince : Tapınağın batısında, köşeye 2.10 m. uzaklıkta ve 2.75 m. seviyede 37×17 cm. boyutunda yassı çivi yazılı bir kitabe taşı bulunmuştur. İki satırı yazılmış ve sekiz satırı boş bırakılmış durumdadır. Anlaşıldığına göre kitabenin önce satırları çizilmiş ve yazıya başlanarak bitirilememiştir. Ani bir felâketten dolayı kitabenin bitirilmesine imkân kalmadığı düşünülebilir. Mâbet sahasındaki ikinci kitabe ise mâbedin dışında, kuzey-batı köşesine 2 m. mesafede kerpiç duvarın dibinde ele geçen $36 \times 53 \times 7$ cm. boyutundaki çivi yazılı taş olup, üzerinde altı satır yazı bulunmaktadır. Üçüncü kitabe mâbedin ön cephesinin açılması sırasında ele geçmiştir. Bu kitabe mâbedin güney köşesine 6 m. mesafede bulunmuş olup 4 satırlık çivi yazısını ihtiva etmektedir. Dört tarafından kırık olarak ele geçen bu bazalt taşın kalınlığı 13 cm. olup 95 cm. derinlikten çıkmıştır. Böylece tapınak sahasından üç kitabe taşı elde edilmiş oluyor.

4 — *Saray yahut sarnıçlı salonlar* : Burada bu yıl esas itibariyle güney ve kuzeydeki büyük koridorlar, sarnıçlı büyük salonun doğu ve batısındaki mekânlarda çalışılmış; 2 ve 3 numaralı sarnıçlar temizlenmiş ve bir de sarnıçlı sahanın kuzeyinde bugünkü Hoşap yolunun geçtiği kalenin eteğiyle surlar arasında bulunan derin kaya yarıntısında sondaj yapılmıştır.

Güney koridorunun kazısına doğuya doğru devam edilerek 6.80 m. daha açılmış ve burada zeminden 40 cm. yükseklikte, kırık, içi tamamen toprak dolu uzunluğu 1.70 m. karın çapı 1.30 m. kalın cidarlı büyük bir pithos bulunmuştur. Kiremit renginde olan bu pithos üzerindeki dekorasyon ve şekli itibariyle tipik bir Urartu eseridir. Buna benzer Urartu pithos'larına Asur kabartmalarında rastlanmaktadır. Yangın neticesinde koridor içinde birikmiş olan kalın kül tabakası kaldırıldıktan sonra, koridorun ana kayanın düzeltilmesiyle meydana getirildiği görülmüştür. Şimdiye kadar açılmış olan güney koridorun uzunluğu 95.80 m. olup, kapı yerleri ve payelerle çok gösterişli bir manzara arz etmektedir. Koridorun batı ucu tamamen açılmıştır. Gelecek sene Doğuya doğru kazıya devam edilecek ve doğu ucunun da bulunmasına çalışılacaktır.

Kuzey koridor ise doğu yönünde tamamen açılmış ve ana kayada son bulunduğu görülmüştür. Koridorun sonunda duvara rastlanmamıştır. Ancak, kuzey koridorun doğusunda I no. lu odaya rastlayan kısımda ana kayaya oyulmuş bir kanal bulunmuştur. Kanalin üstü sal taşla örtülü olup I no. lu odanın kuzey duvarından içeriye girdikten sonra, doğuya kıvrılmakta ve kuzey duvarına paralel devam ederek, odanın doğu duvarından dışarı çıkmaktadır. Kanalin vasıl olduğu ve kalın moloz ve kül tabakasıyla dolu bulunan bu mekân kazılmıştır. Kül tabakası arasında tesadüf edilen önemli buluntular şunlardır : Sağlam vaziyette bir küçük testi, bir tane bronzdan, paslanmış, yılan başlı bilezik tam olarak ele geçmiştir. Bronz çivi ve bilezik parçaları, iki tane okside olmuş demir mızrak ucu, oniks taştan bir adet yassı, benekli ve üst kısmında delik bulunan kolye ünitesi, yine muhtemelen oniks taşından silindirik şeklinde ucu delikli bir mühür bulunmuş olup, mühür kısmında bir kartal tasviri vardır. Bu mekân tamamen açıldığında I numaralı odanın taş duva-

rına bitişik vaziyette iki yanı ve alt kısmı kerpiçten bir ocak meydana çıktı. Ocağın yanları ve alt kısmı sıvalı olup, üstünde duvar içinde bir oyuk vardır. Ocağın etrafı is ve yangın izleri gösterdiği gibi, içinde bol miktarda kül ve kemik bulunmuştur. Çok iyi kalmış olan ocak bugünkü köy ocaklarına benzemektedir. Diğer taraftan, odanın içinde kanalın sonu elde edilmiş ve 1.04 m. çapında, odanın tabanını teşkil eden yerli kayaya oyulmuş daire şeklinde bir taş leğene bitişmiş olduğu görülmüştür. Ocağın yanında bugün köylerde test denilen sabit taş leğenin ve bunun kanala bitişik bulunması, burasının bir mutfak olacağı kanaatını vermiştir. Ocaklı oda doğuya doğru kazılmış ve bütün mekân meydana çıkarılmıştır. Bu mekânın içinde kuzey-güney yönünde uzunlukları ve genişlikleri 1.50 m. olan iki duvar bulunmuştur ki, bunlardan biri güney, diğeri kuzey koridor duvarlarına bitişmektedir ve aralarında bir açıklık vardır. Böylece birbirine geçilen iki oda olduğu anlaşılıyor. Ocaklı odada leğenin hemen yanında taş duvarlı bir sedir meydana çıkmıştır. İhtimaldir ki, mekânlar bir kapıyla birbirine bağlanan bir mutfak ile bir oturma odasıdır. Ayrıca, bu mekânda iki yuvarlak taş kaidenin bulunması ve güney koridorla irtibatla olduğu gibi bir taş merdivenin de yükselmesi burasının zemin katı olduğunu anlatıyor. Molozlar arasında küçük boyda açık deve tüyü renginde sivri dipli bir testicik, güzel Urartu seramiği nevinden bir küçük sürahi çift hazneli bir toprak kandil, kemikten silindirik şekilde dört delikli ve dokumacılığa ait bir araç, silindirik şekilde üzerinde paralel üç yiv bulunan taştan bir ağırşak ele geçmiştir. Bütün mekânın uzunluğu 8.30 ve genişliği 7.40 m. 'dir. Mekânın zeminini düzeltilmiş yerli kayadır.

Kuzey koridorun kuzey duvarının temelleri tam olarak bulunmuş ve ana duvarın kuzey tarafında, buna paralel ikinci bir duvar meydana çıkmıştır ki, bu yerli kayaya oturtulmuştur. Kuzey koridora, kuzeyden açılan kapıların duvar dışındaki başka mekânlarla bağlantısı olup olmadığını anlamak için 9 m. boyundaki bir tranje açıldı; burada molozlar arasında boynuzdan üç delikli bir bıçak sapı bulundu. Tranjeye devam edilerek beyaz zemin harcına tesadüf edilmiştir ki, güneydeki depoların zemininde bulunanlara benzemektedir. Gelecek sene buradaki araştırmalara devam edilecek ve kazı sahası genişletilecektir.

Sarnıçlı salonların güney yönünde, kalenin eteğinden yukarı doğru kuzey surlarına uzanan büyük bir kaya yarıntısı vardır ki, bunun duvarları panolar şeklinde düzeltilmiş bir manzara arz etmektedir. Bu kaya yarıntısının mahiyetini anlamak için surlarda nihayetlendiği ve dörtgen bir plân gösterdiği üst kısmında bir sondaj yapılmıştır. Bir metreye varan kazıdan sonra, içeriye doğru bir girinti teşkil ettiği görülmüş ve gayet muntazam kenarları olduğu anlaşılmıştır. Bugünkü durumda yönünün sarnıçlara doğru olması arada bir bağlantı bulunabileceği, bir yeraltı geçidi olarak kullanılmış olduğu ihtimalini vermektedir. Bu sondaj 4 m. derinliğe kadar devam ettirilmiş, fakat henüz tam bir fikir edinmek kabil olmamıştır. Gelecek sene daha başka teknik vasıtalarla sondaja devam edilecektir.

Sarnıçların bulunduğu büyük salonun batısında, doğudaki I numaralı odanın karşısında II nolu oda dediğimiz mekân bu yıl açılmıştır. Mekânın batı duvarının dış kısmında, zeminde ve duvara gömülü bir taş kurna veya çeşme II numaralı odanın içine geçmekte olup, iç tarafları oyuk taşlarla üstü kapatılmıştır. Çeşmenin II no. lu oda içindeki duvardan itibaren uzunluğu 50 cm. dir. II no. lu oda 13.70 m.

uzunluk ve 6.30 m. genişlikte bir mekândır. Odanın ortasında yaklaşık olarak 50 cm. yükseklikte sıkıştırılmış topraktan vücuda getirilmiş bir düz saha üstünde blok taşlarla döşeli sunağa benzer bir kalıntı meydana çıkmıştır. Dik dörtgen şeklinde olan bu kalıntı kareye yakın bir plân göstermektedir. I no. lu odanın esas taş zemini üzerinde de kalın bir toprak tabakasından sonra aynı şekilde fakat çok daha geniş bir taş kaplama vardır. 2 no. lu odada ayrıca bir çeşmenin bulunması buranın başka maksatlarla kullanıldığı ihtimalini veriyor. Mekânın I numaralı odada olduğu gibi esas zemini düzeltilmiş ana kayadır.

Freskler, taş, maden ve kemikten ilgi çekici eserler, güzel tüm seramik kablalar, miğferler, dört çivi yazılı kitabe taşı, iki çivi yazılı kil tablet ve mimari kalıntıların meydana çıkarılmasıyla bu seneki Çavuştepe kazıları çok verimli olmuştur.

Üç senedenberi uğraşmamız neticesinde, bu yıl Van valisi sayın Nazım Üner'in himmetiyle köy yolları dairesi tarafından Çavuştepe kalesine kuzey doğu rampası üzerinde her türlü vasıtanın çıkabileceği bir yol yapılmıştır.

PROF. DR. AFİF ERZEN

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ 1965 YILI ÇALIŞMA RAPORU

Basımevimizin bu yılki bütüt geliri geçen yıllara oranla en yüksek düzeye ulaşmıştır. Bu miktar geçen yıldan 274.728,68 lira fazla olarak 2.980.558,86 liradır. Bu artışa karşılık masraflarda da artışlar kaydedilmiştir. Aşağıdaki tablonun tetkikinde görüleceği gibi, amortismanda 29.093,07, personel giderlerinde 309.523,18, işletme giderlerinde de 173.657,20 lira artış olmuştur.

2 yıllık net kâr ve giderlerin mukayesesi

	1964	1965	Artan	Eksilen
Amortisman	262.849,31	291.942,38	29.093,07	—
Personel giderleri	1.311.349,02	1.620.872,20	309.523,18	—
İşletme giderleri	375.640,53	549.297,73	173.657,20	—
Kâr	579.909,76	518.446,55	—	61.463,21
1962 yılı mahsubu	176.081,56	—	—	176.081,56
	2.705.830,18	2.980.558,86	512.273,45	237.544,77

Yukarıdaki masraf kalemlerinin biraz daha detaylı mukayeselerini aşağıdaki çizelgelerde tetkik edebiliriz :

PERSONEL MASRAFLARI	1964	1965	Artan
Ücretler	1.143.144,84	1.416.345,15	273.200,31
Sosyal yardımlar	81.182,91	85.306,75	4.123,84
Sosyal Sigorta	87.021,27	119.220,30	32.199,03
	1.311.349,02	1.620.872,20	309.523,18
İŞLETME MASRAFLARI	1964	1965	Artan
Malzeme	184.792,31	203.516,46	18.724,15
Elektrik-su	30.956,19	33.437,74	2.481,55
Isıtma	29.274,55	39.279,40	10.004,85
Faiz	67.251,54	189.973,45	122.721,91
Sair	63.365,94	83.090,68	19.724,74
	375.640,53	549.297,73	173.657,20

Yukarıdaki çizelgelerin tetkikinde masraf artışlarının en dikkati çekenleri :
1 — *Ücretler* : Bu fasıldaki artış, içinde bulunduğumuz toplu sözleşme devresinin gerektirdiği zamlardan,

2 — *Sosyal Sigorta* : Değişen sosyal sigortalar kanunu gereğince fazlaşan işveren hissesinden ve matrahı teşkil eden ücretlerin artışından,

3 — *Faiz* : Yatırım kredimizin faizlerini teşkil eden bu kısım Türk Tarih Kurumunca tahakkuk ettirilmekte olup 1964 yılına ait faizlerin Basimevimize 1965 yılında intikal ettirilmesi dolayısıyledir.

Diğer fasıllardaki artışlar işletmemizin hacmi nazara alınırca gayet ufak telâkki edilebilirler.

Basimevimizin ödenmiş sermayesine oranla net kâr ortalaması — 16,4'dür ki bu oran Banka faiz haddi olan — 6,5'la mukayese edildiğinde — 9,9 bir fazlalık gösterir. Bu neticeyi memnunlukla karşılamaktayız.

Basimevimiz kapasitesine —geçen yılki raporumuzda bildirdiğimiz gibi— çift renkli ofset makinesi bu yıl ortalarında katılmış ve yıl sonuna kadar tecrübe çalışmaları yapılmıştır. 1966 yılının Nisan ayından itibaren tam kapasite ile çalıştırılması gayesiyle Almanya'dan bir usta getirilmesi için gerekli temaslarımız sonunda anlaşmaya varılmıştır.

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ YÖNETİM KURULU

	Başkan	Üye
	PROF. DR. ŞİNASİ ALTUNDAĞ	ORD. PROF. DR. AYDIN SAYILI
Üye	Üye	Basimevi Müdürü
ABDÜLKADİR İNAN	ULUĞ İÖDEMİR	GÖKMEN İÖDEMİR

DENETLEME KURULU RAPORU

TÜRK TARİH KURUMU YÜKSEK GENEL KURULU'NA

Genel Kurulca bizlere verilen Denetleme görevini yapmak üzere 17.III.1966 Perşembe günü Kurum merkezinde toplanarak Türk Tarih Kurumu ile Basımevinin 1965 yılı gelir - giderleriyle, bilânçolarını defterler ve harcama belgeleri üzerinde inceledik. Bu incelemenin sonuçlarını aşağıda sunuyoruz :

I - Türk Tarih Kurumu

Türk Tarih Kurumu'nun 1964 yılı bilânçosunda yazılı kıymetler 1965 yılı başında ilgili hesaplara olduğu gibi alınmıştır. Harcamalar usulüne uygundur ve Yönetim Kurulu kararlarına dayanmaktadır.

Genel Kurulca 3.463.300 lira olarak kabul edilen gelir bütçesi giderleri karşılamak üzere Kurum artırımından 220.000 lira alınmak suretiyle 3.683.300 liraya çıkarılmış ve yıl sonunda bunun 3.660.756 lira 64 kuruşu sağlanmıştır.

Yine Genel Kurulca 3.459.251 lira olarak bağlanan gider bütçesi yıl içinde çeşitli bölümlerde yapılan aktarmalar ve eklemelerle 3.678.652 liraya çıkarılmış bunun 3.668.150 lira 94 kuruşu harcanmıştır. Fazla harcamalar yalnız IV. yatırımlar bölümünde olmuş, diğer bölümlerde artırımlar sağlanmıştır.

Bilânçonun incelenmesi sonunda borçlu hesapların telif ve tercüme avansları kısmında bâzi avansların yıllardan beri kapatılmadığı görülmüştür. Sayın yazarların eserlerini bir an önce bitirerek bu avanslarını kapatmaları için Yönetim Kurulu'nun çaba göstermesi yerinde olur kanısındayız.

II - Basımevi

1) Basımevinin 1964 yılı bilânçosunda yazılı kıymetler 1965 yılı başında ilgili hesaplara olduğu gibi alınmıştır. Yıl içindeki işlemlerin yönetmelik hükümlerine uygun olarak yürütüldüğü görülmüştür.

2) Basımevi'nin 1965 yılı bürüt geliri geçen yıldan 274.728,68 lira fazla olmak üzere 2.980.558,86 liraya ulaşmıştır. Bu gelirden idare ve işletme giderleriyle gerekli amortismanlar ve faizler düşüldüncü 518.446,55 liralık net bir kârın sağlandığı memnunlukla görülmektedir.

Gerek Kurum'un, gerekse Basımevi'nin kayıt ve defterleriyle harcama belgelerinin her yıl biraz daha tekemmül eden bir metotla tutulduğunu ve itina ile saklandığını, Basımevi'nin elektronik makine ile tutulan hesapları sayesinde durumunu günü gününe izlemenin mümkün olduğunu yine memnunlukla görmüş bulunuyoruz. Yüksek Kurulunuzun incelemesine sunulan bilânçolarla kâr ve zarar hesaplarının bu kayıt ve belgelere dayandığını arzeder, Kurum ve Basımevi Yönetim Kurullarının 1965 yılı hesaplarından aklanmasını yüksek onayınıza sunarız.

PROF. DR. HALİL DEMİRCİOĞLU
T. T. K. Üyesi

DR. HÂMİT KOŞAY
T. T. K. Üyesi

FAKİHE ÖYMEN
T. T. K. Üyesi

CAHİT SERTER
Türkiye İş Bankası
Genel Müdürlüğü
Muhasebe Müdür Muavini

T Ü R K T A R İ H K U R U M U ' N U N 1 9 6 5
B İ L Â N Ç O S U

A K T İ F

	<u>Lira Kr.</u>
KASA	83.082,04
BANKALAR	8.125,53
Merkez 3012	3.711,29
İş 5635	2.623,55
İş 40209	1.790,69
CARİ HESAP	1.806.046,72
KIYMETLER HESABI	7.488.788,99
Basımevi sermayesi	3.150.000,00
Telif, tercüme	201.982,26
Kütüphane	557.122,91
Bankalar hisse senetleri	25.111,55
Demirbaşlar	423.612,31
Foto malzeme anbarı	3.244,51
Baskı malzeme anbarı	93.514,45
Kitap anbarı	3.034.201,00
BORÇLU HESAPLAR	4.716.017,46
İlmî araştırma ve konferanslar	15.500,00
Telif, tercüme	35.659,43
Kongre ve sergiler	21.000,00
Kazılar	3.519,46
Basılmakta olanlar	104.343,55
Kitapçılar	17.458,88
Ciltleme masrafları	2.917,45
Kredili satışlar	852,60
Muhtelif borçlular	186.824,72
Kurum Memurları	15.915,00
Bina	4.312.026,37

Toplam

14.102.060,74

P A S İ F

	<u>Lira Kr.</u>
ALACAKLI HESAPLAR	
Kurum arttırımı	10.664.728,44
Kitap siparişleri	352,85
Muhtelif hesaplar	703.403,68
Gelir vergisi	23.626,82
Tasarruf bonusu	9.450,—
Dış kitapçılar	24.655,17
Mensuplar emeklilik tazminatı	140.646,88
Kur farkları	1.256,22
Belleten aboneleri	2.580,—
Bankalar	2.531.360,68
İş 82555	1.497.615,23
İş 20184	1.029.893,45
Vakıf. 10033	3.852,00

14.102.060,74

31. 12. 1965
Muhasebeci
U. Süsoy

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S I M E V İ
1 9 6 5 Y I L I B İ L Â N Ç O S U

A K T İ F

SABİT KIYMETLER	5.476.744,37
Bina	844.652,87
Demirbaş	4.632.091,50
İLK TESİS GİDERLERİ	195.004,25
Demirbaş Banka borcu faizi	195.004,25
BAĞLANMIŞ KIYMETLER	69.655,71
Depozitolar	3.704,79
Geçici Hesaplar	58.620,92
Tasarruf Bonoları	7.330,00
İŞLETME KIYMETLERİ	712.373,74
Ambarlar	712.373,74
KISA VADEDE PARAYA ÇEVİRİLEBİLEN KIYMET.	1.137.702,82
Senetler	10.612,50
Müşteriler	810.855,81
Borçlular	316.234,51
EMRE ÂMADE KIYMETLER	12.171,20
Kasa	11.971,20
Bankalar	200,00

7.603.652,09

P A S İ F

SERMAYE	3.150.000,00
İHTİYATLAR ve FONLAR	1.493.739,40
Yetiştirme Fonu	9.913,12
Birikmiş Amortis.	1.483.826,30
UZUN VADELİ BORÇLAR	1.630.498,00
T. T. Kurumu	1.630.498,02
KISA VADELİ BORÇLAR	810.968,10
Müşteri avansları	265.172,90
Alacaklılar	337.238,11
Kanunî Kesintiler	50.936,57
Emanetler	9.668,24
Senetler	90.000,00
Geçici Aracı Hesaplar	57.952,28

1965 YILI KÂRI

518.446,51

7.603.652,09

Muhasebeci
EROL ÜSTÜN'AR

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S I M E V İ
1965 YILI KÂR ve ZARAR TABLOSU

GİDERLER

AMORTİSMANLAR	291.942,38
PERSONEL GİDERLERİ	1.620.872,20
Ücretler	1.094.942,98
Muvakkat İşçi Ücret.	39.449,30
Fazla Mesailer	126.437,54
Tazminatlar	19.322,80
İkramiyeler	136.185,53
Sosyal Yardımlar	85.306,75
Sos. Sig. İşveren His.	119.220,30

İŞLETME GİDERLERİ 549.297,73

Işık	6.581,48
Kuvvet	21.492,06
Su	5.364,20
Isıtma	39.279,40
Sigorta	16.418,69
Faizler	189.973,45
Malzeme	203.516,46
Tamir-Revizyon	14.901,94
Diğer İşletme Gider.	51.770,05

KÂR 518.446,55

2.980.558,86

GELİRLER

KİTAP İŞLERİ GELİRLERİ	1.065.352,79
1965 Yılı İçindeki	
Tahakkuklar	642.557,45
1965 Yılı Sonu Env.	
Tahakkuklar	422.795,34
TAKVİM İŞLERİ GELİR.	976.299,77
FORMÜLER İŞLE. GELİR.	283.660,85
KÜÇÜK İŞ GELİRLERİ	76.160,45

1965 Yılı İçindeki	
Tahakkuklar	73.683,24
1965 Yılı Sonu Env.	
Tahakkuklar	2.477,21

KLİŞE GELİRLERİ	341.108,99
DÖKÜM GELİRLERİ	15.528,01
CİLT GELİRLERİ	154.500,96
PLÂSTİK GELİRLERİ	9.746,15
BIÇAK BİLEME GELİRLERİ	9.497,50
SAİR GELİRLER	48.703,39

2.980.558,86

Muhasebeci
EROL ÜSTÜN'AR

